

ВІСНИК

ДЕРЖАВНОЇ СУДОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ УКРАЇНИ

1/2013

Редакційна колегія:

КИРИЛЮК Руслан Іванович,
Голова Державної судової адміністрації України

ОНОПЕНКО Василь Васильович,
Голова Ради суддів України, суддя Верховного Суду України, заслужений юрист України

ГВОЗДИК Павло Олександрович,
заступник Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

КОБИЛЯНСЬКИЙ Микола Генріхович,
Голова Ради суддів адміністративних судів, суддя Вищого адміністративного суду України, член Вищої ради юстиції, заслужений юрист України

РОМАНЮК Ярослав Михайлович,
перший заступник Голови Верховного Суду України, кандидат юридичних наук, суддя вищого кваліфікаційного класу, заслужений юрист України

УДОВИЧЕНКО Олександр Сергійович,
Голова Ради суддів господарських судів, суддя Вищого господарського суду України, кандидат юридичних наук, член Вищої ради юстиції, заслужений юрист України

ОФІЦІЙНЕ НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

Видається чотири рази на рік
Передплатний індекс: 95966

Рік заснування: 2006

Свідectво про державну реєстрацію
Серія КВ № 11236-306Р
від 13.06.2006 року

Адреса редакційної колегії:
01021, м. Київ, вул. Липська, 18/5

Шеф-редактор:
Р. Кирилюк

Редактор:
Ф. Іллюк

Видавець:
видавнича організація «Юрінком Інтер»,
президент В. Ковальський

Адреса:
04209, м. Київ-209, вул. Героїв Дніпра, 31б
www.yurincom.kiev.ua

© «Вісник Державної судової адміністрації України», 2013

ВІСНИК ДЕРЖАВНОЇ СУДОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ УКРАЇНИ – 2013

СУДОВА ВЛАДА

ФОРУМ СУДДІВ УКРАЇНИ

22 лютого українські судді визначили завдання на перспективу – відбувся XI з'їзд суддів України. У роботі форуму взяли участь 93 делегати та близько 100 гостей і запрошених.

СУДОВА ВЛАДА

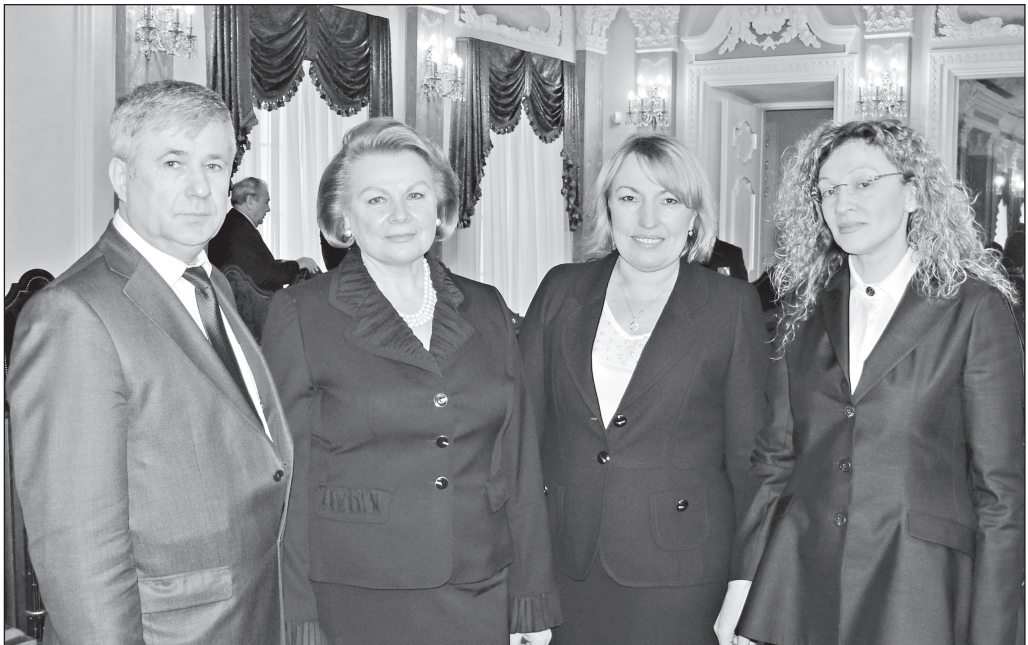
З'їзд, який проходив у залі засідань Пленуму Верховного Суду України, заслухав звіт Ради суддів України про виконання завдань органів суддівського самоврядування щодо забезпечення незалежності судів і суддів, стан фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, звіти рад суддів спеціалізованих судів, інформацію Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо формування суддівського корпусу, а також звіт Голови Державної судової адміністрації України.

Зокрема, Голова Державної судової адміністрації Руслан Кирилюк представив делегатам з'їзду результати роботи ДСА України протягом останніх двох з половиною років та означив найближчі перспективи діяльності адміністрації. Як було заявлено, в 2013 році в Україні всі суди будуть забезпечені системами відеоконференцв'язку. За словами Р. Кирилюка, система відеоконференцв'язку все частіше використовується в судових процесах. На сьогодні активно це роблять суди м. Києва, а деякі українські суди вже впроваджують практику проведення судових засідань з використанням системи відеоконференції на міжнародному рівні.

Руслан Кирилюк також зазначив,

що в поточному році значну увагу ДСА України буде приділено забезпеченню українських судів комп'ютерною технікою, хоча завдання це досить складне, оскільки потребує, зокрема, великих фінансових затрат. З іншого боку, дуже болючим є питання інфраструктури, насамперед щодо приміщень судів. «Зараз

СУДОВА ВЛАДА

для приведення судів у задовільний стан потрібно близько 2 млрд гривень ... Лише 14 відсотків приміщень судів на сьогодні

ні відповідають нормам», – наголосив Голова ДСА України. За його словами, в 2013 році Державна судова адміністра-

ція України планує завершити будівництво 10 будівель судів, а також провести ремонт у приміщеннях судів, стан яких аварійний.

З'їзд суддів України ухвалив Кодекс суддівської етики. За це проголосували 78 делегатів. За словами його авторів, новий Кодекс приведено у відповідність до норм українського законодавства, Бангалорських принципів ООН про стандарти суддівської поведінки і європейських стандартів.

Також з'їзд сформував резерв Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на випадок вибуття одного або кількох членів ВККСУ. Ними стали: судді Вищого адміністративного суду України Олександр Гашицький та Михайло Зайцев, за-

ступник Голови Вищого господарського суду України Анатолій Осетинський і суддя цього суду Анастасія Зарицька, а також суддя Верховного Суду України Микола Патрюк і суддя Апеляційного

суду Донецької області Валентина Лісова.

З'їзд суддів України прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України для призначення членами Вищої ради юстиції Голову Конституційного суду України Анатолія Головіна, голову Вінницького апеляційного адміністративного суду Віталія Кузьмишина та нинішнього Голову ВРЮ Володимира Колесниченка.

З іншими рішеннями XI з'їзду суддів України можна ознайомитися на порталі судової влади України в розділі «Вищі органи суддів-

ського самоврядування» та на сайті Ради суддів України за посиланням: rsu.court.gov.ua.

СУДОВА ВЛАДА

НОВООБРАНУ РАДУ СУДДІВ УКРАЇНИ ОЧОЛИВ СУДДЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ ВАСИЛЬ ОНОПЕНКО

Делегати XI чергового з'їзду суддів України обрали Раду суддів України.

До складу Ради увійшли судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ **Павло ГВОЗДИК** та **Валентина ЩЕПОТКІНА**, судді Верховного Суду України **Галина КАНИГІНА** та **Василь ОНОПЕНКО**, суддя Вищого адміністративного суду України **Сергій АМЕЛІН**, суддя Донецького апеляційного адміністративного суду **Раїса ХАНОВА**, суддя Окружного адміністративного суду міста Києва **Руслан АРСІРІЙ**, суддя Конституційного Суду України **В'ячеслав ОВЧАРЕНКО** та судді Вищого господарського суду України **Інна АЛЄЄВА**, **Тетяна КОЗИР** і **Володимир ПОГРЕБНЯК**.

Зі свого складу члени РСУ на засіданні Ради обрали Головою Ради суддів України **Василя ОНОПЕНКА**, заступником Голови – **Раїсу ХАНОВУ**, секретарем – **Тетяну КОЗИР**.

СУДОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗА СПІЛЬНОГО БАЖАННЯ ПРАЦЮВАТИ ПО-НОВОМУ РЕЗУЛЬТАТ ЗАВЖДИ БУДЕ ПОЗИТИВНИМ

(ВИСТУП НА ХІ ЧЕРГОВОМУ
З'ЇЗДІ СУДДІВ УКРАЇНИ)

Руслан КИРИЛЮК,
Голова Державної судової адміністрації України

У своєму виступі я хотів би зупинитись на ключових моментах діяльності Державної судової адміністрації України у період між з'їздами суддів України (попереднім і нинішнім). Як відомо, за принципом Парето «80 % зусиль дають 20% результату, а 20% зусиль дають 80% результату». От саме на цих 20 відсотках і хотілося б акцентувати увагу.

16 вересня 2010 року, в день Х з'їзду суддів, новообрана Рада суддів України призначила мене на посаду Голови Державної судової адміністрації України. Коли я прийшов на роботу до ДСА України з Адміністрації Президента України, то був сповнений ентузіазму, оптимізму, адже саме тоді Президент підписав доручення уряду щодо фінансування заходів з реалізації щойно прийнятого Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Здавалося б, що зараз дуже швидко ми впровадимо всі починання в життя, і для цього матимемо достатнє фінансування. Але дуже швидко, буквально через декілька днів після початку роботи, ситуація змінилася. До Державної судової адміністрації України надійшов лист з Міністерства фінансів України щодо виконання Доручення Президента України, в якому було, в тому числі, зазначено: «коштів на реалізацію положень Закону

України «Про судоустрій і статус суддів» Державним бюджетом на 2010 рік не передбачено».

Як потім з'ясувалося, це був лише початок. На той момент бюджетний запит на 2011 рік був уже внесений на розгляд і саме проводилися погоджувальні наради. Співробітники Державної судової адміністрації України, а потім при особистій зустрічі і міністр фінансів України запевнили мене, що все буде гаразд, процес іде так, як потрібно. Однак 2010 рік ми закінчили із заборгованістю по вихідній допомозі й довічному утриманню суддів у розмірі 30 млн грн і з кредиторською заборгованістю (ще з 2008 року) в розмірі 10 млн гривень.

У кінці 2010 року був прийнятий бюджет на 2011 рік, яким передбачалися кошти на фінансування судів першої та апеляційної інстанцій в розмірі 2,5 млрд грн, тобто на рівні квітня 2010 року. Тут

слід сказати, що в кінці 2010 року бюджет судів першої та апеляційної інстанцій був дещо менший, а саме 2,4 млрд, оскільки 8 липня 2010 року, наступного дня після прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів», було внесено зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» і зменшено видатки на судову систему за бюджетною програмою «Кошти на створення та забезпечення функціонування автоматизованої системи діловодства суду». На початку року було заплановано 36 млн грн, а 8 липня 2010 року стало нуль. На 9 млн грн (теж на всю суму) було зменшено видатки за програмою «Забезпечення судів приміщеннями». Причому в Законі України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» видатків на впровадження автоматизованої системи діловодства суду, її функціонування й ведення Єдиного державного реєстру судових рішень взагалі не передбачалося. Не планувалися кошти і на погашення заборгованості з вихідної допомоги та довічного утримання суддів і кредиторської заборгованості. Було зупинено положення статті 129 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині суддівської винагороди. Також бюджетом уже було закладено на початку року дефіцит оплати праці в апеляційних адміністративних судах.

Кінець 2010-го пам'ятний тим, що за той короткий термін, що залишався до кінця року, нам необхідно було впровадити автоматизовану систему діловодства в усіх судах за відсутності бюджетного фінансування, оскільки з 1 січня 2011 року всі процесуальні кодекси передбачали обов'язковий автоматизований розподіл справ. Виникало дуже багато сумнівів у можливості впровадження цієї системи, звучали ідеї внести пропозицію щодо відтермінування набрання чинності кодексам, але завдяки спільним зусиллям працівників Державної судової адміністрації України та, головне, керівників

судів у регіонах автоматизовану систему діловодства суду вдалося впровадити в усіх судах України у строки, передбачені Законом. Така система є всеохоплюючою й існує вона навіть далеко не в усіх європейських країнах.

Для порівняння хочеться нагадати, що Законом України «Про судоустрій і статус суддів» також передбачено підключення судів до Єдиного державного реєстру підприємств, установ, організацій. Цим займається держпідприємство Міністерства юстиції України. Автоматизована система діловодства суду працювала з 2011 року (хоч із деякими проблемами і певний час довелося її налагоджувати), а ось підключення судів до Єдиного державного реєстру підприємств, установ, організацій, який уже багато років функціонує, ще не завершено й по сьогодні.

Не простим завданням у 2010 році була для нас і розробка Положення про автоматизовану систему документообігу суду. Робоча група, яка працювала над цим документом, підготувала відповідний проект. Але коли ми почали його аналізувати й спробували змодельовати ситуацію, яка виникне на практиці, то зрозуміли, що на підставі цього Положення можливе навіть зупинення розгляду справ судами, оскільки воно не передбачало жодних запобіжних заходів, навіть таких, як у випадку відключення світла в суді. Завдяки спільній роботі з представниками вищих спеціалізованих судів, з Радою суддів України вдалося розробити проект Положення, який передбачив ці випадки, і Радою суддів України Положення було затверджене. Тому 1 січня 2011 року ми зустріли і з автоматизованою системою у вигляді програмного забезпечення, і з відповідним нормативним документом.

Усі ці події підштовхнули нас до висновку, що в такому режимі фінансового забезпечення дуже важко вирішувати масштабні завдання або робити системні

зрушення в судочинстві. Оскільки фінансування, бюджетний процес є абсолютно негнучким та дуже важким, і коли існують стислі строки, встановлені Законом, то швидко, оперативно відзнайти кошти на вирішення таких питань практично неможливо. На моє переконання, одним із виходів та одним із таких системних кроків, які могли б дозволити всій судовій системі отримати ресурси для системних зрушень, було прийняття Закону України «Про судовий збір». І ви пам'ятаєте, що висловлювалося багато сумнівів щодо його прийняття. Але завдяки підтримці Президента України, активній позиції авторів Закону він був ухвалений і набув чинності 1 листопада 2011 року. Дякуючи цьому, вже в тому ж році вдалося погасити заборгованість з вихідної допомоги і довічного утримання суддів у розмірі 30 млн грн та кредиторську заборгованість, яка утворилася ще у 2008-му, в розмірі 10 млн грн, було ліквідовано дефіцит коштів на оплату праці в апеляційних адміністративних судах, а в останні 2 місяці 2011 року навіть дещо збільшено поточні й капітальні видатки.

У 2011 році ДСА України мала нести досить серйозні витрати за сплату роялті за програмне забезпечення автоматизованої системи діловодства суду. Також ми несли значні витрати на закупівлю електронних цифрових підписів. Хочеться навести лише один приклад: у 2009 році цифрові підписи суддів придбавалися державним підприємством «Інформаційні судові системи» за ціною 420 грн за один підпис. У 2011 році, після проведення відкритих торгів на закупівлю цифрових підписів, ми змогли їх закупити по 24 грн за одиницю, причому в того ж самого постачальника. В усіх цих зрушеннях велика заслуга генерального директора державного підприємства «Інформаційні судові системи» Леоніда Богданова. У 2011 році на цьому підприємстві було сформовано власний штат програмістів

та організовано роботи з монтажу обладнання локальної мережі, наданої нам Європейським Союзом. Таким чином локальними мережами було обладнано 403 суди, які до того їх не мали. Почався новий етап – встановлення систем відеоконференцз'язку (спершу було обладнано територіальні управління Державної судової адміністрації і апеляційні суди).

У тому ж 2011-му почалося формування бюджету 2012 року. Тоді ми вперше спробували застосувати новий підхід до формування бюджету судової системи, а саме формувати його не від призначень минулого року з урахуванням інфляції, а пропорційно розподіляти кошти між судами (заробітну плату відповідно до штатних одиниць, а поточні видатки – до кількості справ). На жаль, на той час ми не мали обґрунтованих нормативів вартості розгляду таких справ і ця система виявилася не зовсім пропорційною.

У 2012 році ми вже провели відповідні дослідження й спільно з вищими спеціалізованими судами погодили умовні нормативи вартості кожної справи, які враховують їх специфіку. Тому в бюджеті 2013 року поточні видатки сформовані уже з урахуванням цих нормативів, і розподіл відбувся більш пропорційно та більш справедливо.

У 2012 році сталася така ситуація, як повернення бюджетного запиту Міністерством фінансів Державній судовій адміністрації України (напевне за роки незалежності це відбулося вперше). Причиною було те, що при внесенні бюджетного запиту ми запропонували видатки на оплату праці фінансувати із загального фонду, а кошти судового збору – спрямовувати на фінансування поточних і капітальних видатків. На жаль, Міністерство фінансів нас тоді не підтримало, бюджетний запит повернули. Однак ми внесли його повторно, але тоді Кабінет Міністрів України прийняв рішення дати

доручення відповідним міністерствам розглянути питання про зарахування коштів судового збору до загального фонду державного бюджету. Зрозуміло, що цим нівелювалася сама ідея Закону України «Про судовий збір», а саме: всі кошти, які надходять від судового збору, мають спрямовуватися виключно на фінансування судів. Тоді нам довелося піти на компроміс та погодитися, щоб частина оплати праці працівників апаратів судів фінансувалась за рахунок спеціального фонду.

Згаданий рік пам'ятний тим, що багато хто скептично поставився до темпів наповнення спеціального фонду Державного бюджету за рахунок судового збору. І дійсно, заплановано було набагато більше коштів, ніж фактично отримано (різниця приблизно в 50%). Проте, з іншого боку, в тому числі і внаслідок такого завищення, ми протягом року домоглися внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» і загальний розмір видатків на судову систему зріс до 3,8 млрд грн, порівняно з 2,9 млрд грн на кінець 2011 року. При цьому рівень задоволення бюджетного запиту підвищився з 30 до 40 відсотків. Завдяки положенням статті 129 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» розмір суддівської винагороди зріс із 6,5 до 13 тис. грн, поточні видатки судів збільшилися з 380 до 400 млн гривень.

На цьому тлі перед нами виразно постала ще одна проблема, яка існувала й раніше, але тепер особливо яскраво проявилася – це низький рівень оплати праці працівників апаратів судів. У 2012 році ця ситуація могла закінчитися тим, що в бюджеті не вистачило б коштів на виплату заробітної плати. Та буквально за місяць до цього було внесено зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» і проблема вирішилася.

Усім запам'ятався і кінець 2012 року та ситуація з держказначейством. На

жаль, 2013 рік також розпочався з деяких фінансових труднощів, зокрема, з неможливістю здійснити усі необхідні платежі. Проте представники держказначейства та Міністерства фінансів пообіцяли вирішити цю проблему і ми, нарешті, зможемо нормально сплачувати свої видатки.

Повертаючись до 2012 року, нагадаємо, що в ньому було завершено впровадження програмного забезпечення автоматизованої системи діловодства суду і Єдиного державного реєстру судових рішень, яке нині перебуває в державній власності. Ми перестали сплачувати роялті, а це близько 15 млн грн на рік.

У 2012 році встановлені системи відеоконференцзв'язку в усіх апеляційних загальних судах і в найбільших районних судах. Також побудовано канали зв'язку для усіх судів України. Однак на сьогодні слід констатувати, що не всі суди активно використовують системи відеоконференцзв'язку. Активні в цьому плані Апеляційний суд і районні суди столиці. До речі, Солом'янський районний суд м. Києва буквально нещодавно провів сеанс відеоконференцзв'язку із судом міста Тель-Авів у кримінальній справі. Тобто система використовується деякими судами вже й на міжнародному рівні.

Також у 2012 році розпочато реалізацію пілотного проекту «Електронний суд», який передбачає відправку й отримання судових документів в електронному вигляді. Продовжувалася робота щодо приведення програмного забезпечення автоматизованої системи діловодства суду у відповідність до вимог нового Кримінального процесуального кодексу України і нового Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Розпочато й навчання судових адміністраторів – за сприяння Проекту USAID «Справедливе правосуддя» із залученням викладачів університету штату Мічиган (США). А за підтримки Проекту

USAID «Справедливе правосуддя» ДСА України та Радою суддів України розроблено проект Стратегічного плану розвитку судової влади на 2013–2015 роки, затвердженого Радою суддів України, і який підтриманий з'їздом суддів України. Спільно з цим Проектом проведено дослідження щодо навантаження на суддів загальних судів.

Останні наші кроки – це заходи, спрямовані на розвиток судової системи. І, на мою думку, саме на розвитку ми повинні зосередитися і в 2013 та наступних роках. Проте повністю зосередитись на цьому нам заважають існуючі проблеми. Найбільш критична проблема, як я вже зазначав, – рівень оплати праці працівників апаратів судів. Загалом дефіцит коштів на оплату праці по судах першої та апеляційної інстанцій становить 2 млрд 200 млн гривень. У бюджеті 2013 року не враховано підвищення розміру суддівської винагороди відповідно до Закону, не виконано Доручення Президента України щодо підвищення рівня оплати праці працівників апаратів судів, не враховано збільшення чисельності суддів і працівників апаратів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України.

Тож уже на початку року виникла необхідність відзнайти кошти для виплати заробітної плати. Відразу після прийняття бюджету ми звернулися з цього приводу до міністра фінансів України, а також до Президента України з проханням дати доручення Кабінету Міністрів України стосовно внесення змін до Закону «Про Державний бюджет України на 2013 рік» і збільшення видатків на оплату праці працівників судової системи на 2 млрд 200 млн гривень. Ця проблема має бути вирішена, оскільки без цього судова система не зможе функціонувати. Тож ми запропонували з'їзду суддів звернутися до Кабінету Міністрів України з проханням розробити та внести до Верховної Ради України проект Закону «Про внесення

змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» (щодо збільшення видатків на оплату праці на 2 млрд 200 млн гривень), а також підтримати проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо фінансування судової влади), який передбачає нову процедуру формування бюджету судової влади. Ідеться про те, що бюджетний запит судової влади повинен вноситися до Верховної Ради України, а не до Кабінету Міністрів України. Крім того, цим законопроектом передбачається закріплення законодавчих гарантій розмірів заробітної плати працівників апаратів судів. Така гарантія вже існує для суддів, однак ми вважаємо, що гарантування на рівні закону розміру оплати праці також і працівникам апаратів судів дасть змогу більш ефективно розв'язувати цю проблему.

Вирішуючи вказані питання, ми одночасно з оптимізмом думаємо й про майбутнє. Підставою для такого оптимізму є те, що протягом останніх двох років відбулося істотне зростання бюджетів судів першої та апеляційної інстанцій. Загальний розмір бюджету збільшився з 2,6 до 4,4 млрд грн, тобто на 70%; видатки на оплату праці зросли з 2 до 3,3 млрд грн (65%); поточні видатки – з 217 до 483 млн (123%); капітальні видатки – з 28,3 до 297,5 млн грн (у 10 разів). Необхідно звернути увагу, що все це відбувалося на фоні світової економічної кризи. Однак навіть за таких темпів рівень задоволення бюджету судової системи зріс із 28,5% до 46,1%. А це означає, що ми маємо фінансовий ресурс лише для вирішення 50 відсотків проблем.

Однак ці фінансові ресурси, на мою думку, потрібно спрямувати в тому числі і на розвиток, а розвиток – це і навчання, і підвищення кваліфікації. Як я вже підкреслював, у 2013 році за підтримки Проекту USAID «Справедливе правосуддя», університету штату Мічиган, Національ-

ної школи суддів України планується розробити й апробувати навчальну програму для судових адміністраторів, яку в подальшому можна буде використовувати для дистанційного навчання працівників апаратів судів і створення національної школи судового адміністрування.

Також при Державній судовій адміністрації України створено робочу групу з питань розробки нових інструкцій з діловодства, удосконалення статистичної звітності і структури апарату суду. Потрібно активно вдосконалювати і процеси роботи. У плідній співпраці з Вищим господарським судом України нещодавно була напрацьована Інструкція з діловодства для господарських судів. Думається, що в 2013 році це можливо буде зробити і для адміністративних та загальних судів. Інструкції враховують уже сьогоднішні реалії й автоматизовану систему діловодства суду.

Окрім того, в 2013 році планується обладнати системою відеоконференц-зв'язку усі суди України. Заплановано також істотно поліпшити стан забезпечення судів комп'ютерною технікою.

Перед програмістами поставлене завдання спростити й прискорити роботу автоматизованої системи діловодства суду. Плануємо створити систему «Електронний суд», яка, зокрема, передбачатиме можливості SMS-інформування учасників процесу з метою економії витрат на поштові відправлення. Наприклад, у 2012 році такі витрати для судів першої та апеляційної інстанцій склали близько 100 млн гривень. Це – досить серйозна сума, тут є що заощаджувати. Ці кошти можуть бути використані, в разі належної економії, на будівництво приміщень судів, на ремонти, на купівлю комп'ютерної техніки тощо.

Дуже важливим і болючим залишається питання інфраструктури, насамперед мова про приміщення судів. На сьогодні загальна потреба для приве-

дення приміщень судів у задовільний (не ідеальний) стан складає близько 2 млрд грн і, звичайно, вона не може бути вирішена моментально. Лише 14 відсотків судів нині відповідають встановленим вимогам, 23 суди перебувають в аварійному стані. Однак уже в цьому році планується завершити будівництво не менше 10 приміщень судів, спорудження яких розпочалося в попередні роки. Ми вже звернулися до Кабінету Міністрів України щодо виділення на ці цілі 80 млн гривень.

Також планується здійснити ремонт аварійних приміщень. Є доручення Президента України Кабінету Міністрів України від 2012 року, яким передбачено виділення на ці цілі 242 млн гривень.

Варто зазначити, що досить складною на сьогодні залишається й проблема забезпечення суддів житлом. Потреба складає близько 700 млн грн, проте на даний час фінансових ресурсів на її вирішення немає. Однак при збереженні нинішньої структури бюджету ми зможемо вирішити проблему забезпечення судів приміщеннями та істотно просунути в забезпеченні суддів житлом уже протягом наступних 5 років.

Таке завдання я ставлю перед собою, таке завдання я ставлю перед Державною судовою адміністрацією України. Думаю, голови судів підтримають нас у досягненні цієї мети.

Хочу zarazом подякувати за підтримку в нашій роботі головам вищих спеціалізованих судів, голові Ради суддів України, членам Ради суддів України, головам спеціалізованих рад суддів, головам апеляційних, місцевих судів.

Мета у нас спільна – зміцнення судової системи України й лише спільно ми зможемо її досягти. Незважаючи на всі труднощі, ми не втратили ні оптимізму, ні ентузіазму й віримо в те, що й уся спільнота його не втратила, а це є запорукою нашого успіху. Тож усе нам вдасться.

СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Ярослав РОМАНЮК,
перший заступник Голови Верховного Суду України,
голова Ради суддів України (2010–2013 рр.)

СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПОТРЕБУЄ РЕАЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

На нашому суддівському форумі, який відбувся нещодавно, було здійснено ґрунтовний аналіз процесів, що відбуваються в судовій системі, обговорено думки та ідеї щодо стану й розвитку судової влади України. І сьогодні нам належить вирішити цілий комплекс питань, які постають перед суддівським співтовариством. Питань вагомих як для нас, так і для всього суспільства. Впевнений, що минулий з'їзд суддів України дасть новий імпульс для подальшого вдосконалення судової системи держави.

Минулий період ознаменувався впровадженням важливих здобутків судової реформи, більшість із яких втілюють рекомендації міжнародних документів. У процесі реформування визначено вектор розвитку судової системи, започатковано значні організаційні перетворення. Посилено інституційні гарантії незалежності суддів, підвищено рівень суддівського самоврядування, здійснено значне оновлення процесуального законодавства. Відбувається впровадження на практиці положень нового КПК України, завдяки якому наша держава у сфері регламентації кримінального судочинства має досягти рівня розвинених демократичних країн.

Упродовж цього року Україна вперше головує в ОБСЄ. Для нашої держави

це – висока честь і водночас висока відповідальність. При цьому одним із пріоритетів головування визначено захист фундаментальних прав і свобод людини на всьому просторі ОБСЄ. Це покладає на Україну додаткові зобов'язання в цій сфері, в тому числі й щодо підвищення рівня судового захисту прав людини.

Завдання суддівського самоврядування

Президентом України задекларовано подальше реформування судової системи та процесуального законодавства, здійснюється підготовка відповідних конституційних змін. На нинішньому етапі на долю Ради суддів України в новому її складі було покладено відповідальну мі-

сію практичного втілення та подальшого розвитку багатьох прогресивних новел, запроваджених у процесі реформування. При цьому одним із наших пріоритетних завдань було забезпечення організаційної єдності функціонування судових органів, задля її досягнення ми докладали значні зусилля.

Рада суддів України у своїй роботі виходила з того, що ключовою фігурою в структурі судової влади, основною центральною ланкою судової системи, що забезпечує її дієвість, є суддя. Фігура судді завжди була основоположною в механізмі здійснення правосуддя. І, безумовно, що безпосередні носії судової влади, головна рушійна сила судової системи, яка працює в Україні у складі 767 судів і 8200 суддів, мають потребу в структурах, здатних виразити їх інтереси. Саме на цьому постулаті ґрунтувалась діяльність Ради суддів України. Ми своєю роботою прагнули забезпечувати, щоб саме такими органами, які б представляли інтереси кожного судді, і були органи суддівського самоврядування.

Саме принцип колективного вирішення справ є внутрішньо притаманним судовій владі. Його необхідно сприймати через призму правового статусу судді. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» проголошує єдність системи судів загальної юрисдикції та єдиний статус суддів, який означає їх рівність незалежно від місця в судовій системі, юрисдикції та інстанції.

Судова влада не зможе ефективно функціонувати, якщо кожна з її складових обере свій шлях розвитку. Дискусії завжди є неминучими, проте має бути спільна симфонія. Необхідно за будь-яких умов уникнути суддівського дисонансу. Синхронізувати цей процес, виробити спільні для нас цілі, узгодити єдині шляхи їх досягнення – і було одним із основних завдань діяльності Ради суддів України.

Якщо болить один орган, то страждає увесь організм. Так і в судовій системі. Ніякої роздробленості не повинно бути. Тим більше неприпустимо, щоб від цього потерпали громадяни, які звертаються за судовим захистом. У зв'язку з цим ми докладали усіх зусиль для виконання саме консолідуючої функції, забезпечуючи тим самим громадянам єдиний судовий захист як гарантію рівності всіх перед законом і судом.

Потреба в розширенні повноважень Ради суддів України

У Раді суддів України представлені і Конституційний Суд України, і кожна юрисдикція, і різні регіони. Таке представництво дозволяє належно оцінювати стан судової системи та її проблеми. Наші зусилля були спрямовані на залучення кожного судді до діяльності із забезпечення правосуддя, а також участі в організації роботи судової системи.

Переконали, подальше вдосконалення цієї функції полягає в розширенні компетенції органів суддівського самоврядування, що передбачатиме природній і логічний для них представницький повноваження у відносинах з іншими органами державної влади та міжнародними організаціями. Це забезпечило б посилення можливості суддівського співтовариства відстоювати потреби правосуддя на державному рівні. Очевидно, що саме необхідністю виконання представницьких функцій обумовлена пропозиція Президента України, передана на розгляд Конституційної Асамблеї, щодо включення голови Ради суддів України до складу Вищої ради юстиції.

Рада суддів України вживала всіх заходів з метою забезпечення самоорганізації суддівського співтовариства, намагалася бути консолідуючою ланкою для вироблення спільних рішень стосовно

функціонування судової влади, вдосконалення законодавства. Усі стратегічні питання вирішувалися дуже виважено, з урахуванням думки суддівського корпусу.

Натомість такі важливі державні функції органів суддівського самоврядування практично не забезпечено відповідними дієвими повноваженнями. Проте, яким би складним не був наш шлях і як би важко не вирішувалися наші проблеми, в своїй роботі ми виходили, передусім, із поставлених завдань і вживали всіх можливих заходів. Рада суддів України фактично брала участь і в бюджетному процесі, і в законопроектному, – а не скаржилася на відсутність повноважень.

У цілому наші зусилля були спрямовані на те, щоб суддівське самоврядування стало значимим елементом в механізмі судової влади. При цьому слід наголосити, що попри занепокоєння, які висловлювалися, ми змогли уникнути дублювання функцій органів суддівського самоврядування. Нам вдалося порозумітися з колегами й визначити алгоритм взаємодії – Рада суддів України опікувалася системними питаннями, а ради суддів спеціалізованих судів – більш прикладними, які стосувалися окремого суду чи судді.

Забезпечення незалежності суддів

За період діяльності Ради суддів України проведено 32 засідання, прийнято 222 рішення з актуальних питань удосконалення судочинства, зміцнення статусу суддів, організаційного і фінансового забезпечення діяльності судів, інформаційної відкритості правосуддя. Особлива увага, безумовно, надавалася завданням, які були поставлені перед нами X позачерговим з'їздом суддів України.

У зв'язку з цим вважаю за необхідне

детально зупинитися на таких найбільш актуальних питаннях. Найважливіша і, на жаль, одвічна тема – забезпечення незалежності суддів. Завдання це глобальне і довгострокове. На сьогодні в усьому світі аксіомою є те, що незалежність суддів – це фундамент, на якому ґрунтується верховенство права. Попри це проблема забезпечення незалежності є завжди актуальною. Адже відстоювання незалежності – це не кампанія, а постійний процес. І саме на органи суддівського самоврядування в якості пріоритетних покладено завдання вжиття заходів для забезпечення незалежності суддів.

У своїй діяльності Рада суддів України виходила з того, що формального проголошення незалежності суддів недостатньо. В Україні мають бути забезпечені ефективні, а не декларативні гарантії незалежності суддів. Ми категорично відстоювали позицію, що такі гарантії мають бути представлені не абстрактними тезами, а практичними пропозиціями й конкретними діями.

Суддівський корпус України всіляко підтримує вжиття Президентом України системних заходів у цій сфері. Зокрема, главою держави ініційовано прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій незалежності суддів». Президентом України також внесено на розгляд Конституційної Асамблеї проект Закону «Про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів». Ці законодавчі ініціативи були предметом розгляду Ради суддів України, на них надано схвальні висновки.

Такий рівень уваги до даної проблеми вказує на її гостроту. Незважаючи на інституційне посилення гарантій незалежності суддів, які повною мірою відповідають міжнародним стандартам, проблеми ці виникають практично на всіх етапах

їх професійного життя. За результатами проведеного Радою суддів України спільно з Центром суддівських студій влітку 2011 року моніторингу незалежності суддів міжнародні експерти визначили позитивний приклад Президента України, який постійно в публічних заявах висловлює повагу до незалежності суддів. На жаль, його приклад не завжди наслідують інші посадовці.

Особливо тема зневажливого ставлення до судів стала предметом спекуляцій напередодні парламентських виборів. Не могу в черговий раз обійти увагою демонстративну позицію колишнього віце-прем'єр-міністра – міністра соціальної політики України С. Л. Тігіпка. В ефірі одного із загальнонаціональних телеканалів у вересні 2012 року він заявив: «Суди працюють на якесь замовлення... Ми зменшили адміністративний тиск на них, але вони практично працюють самі на себе, і правди там сьогодні ні люди, ні підприємства практично не знаходять. Це – головна біда».

Подібні висловлювання, які не личать державному посадовцю такого високого рівня, С. Л. Тігіпко дозволив собі не вперше. Вони прозвучали уже після того, як аналогічні звинувачення суддів цим же політиком серед інших причин зумовили прийняття РСУ звернення до суб'єктів виборчого процесу.

У зв'язку з цим Рада суддів змушена була поінформувати Президента України та звернутися до Прем'єр-міністра з проханням вжити відповідні заходи реагування, що, врешті, стало результативним. Проте буквально недавно ще більш неприпустимі висловлювання стосовно суддів прозвучали у виступі колишнього міністра юстиції, а нині – співголови Комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права Сергія Головатого. В ефірі телеканалу «Інтер» він заявив, що наразі в Україні судді знущуються над людьми, чинять свавілля, яке

веде до тиранії, приймають несправедливі рішення за гроші, а також застосовували щодо суддів такі грубі вирази, які я не могу собі дозволити процитувати.

Хочу звернутися до таких посадовців: правосуддя – це не власність державної влади. Це соціальна цінність демократичного суспільства, що належить усім громадянам країни. Образи та приниження суддів – це, передусім, посягання на авторитет держави, адже судді ухвалюють рішення не від свого імені, а від імені України. Без правосуддя не зможе жити ніхто, адже ніщо не здатне його замінити.

Необхідно наголосити, що випадки спроб здійснити тиск на суддів є далеко не поодинокими. Останнім часом особливого поширення набули такі методи впливу на правосуддя, як різноманітні пікети, голодування, мітинги. Вони, в основному, організуються політичними силами з метою досягнення бажаних результатів розгляду конкретних справ. Під гаслами боротьби за справедливість такі акції є формою впливу на судочинство.

Найпростіше спрямувати потоки негативу, які виникають у суспільстві, на суди. Легше за все вказати на суддів як на винуватців усіх негараздів. Проте це надзвичайно небезпечно, адже суд – це один із оплотів демократії.

Із метою усунення зазначених негативних явищ Рада суддів України 29 серпня 2012 року прийняла звернення до суб'єктів виборчого процесу, а 21 вересня – звернення до засобів масової інформації, із закликом утримуватися від дій, які могли б призвести до втручання у здійснення правосуддя, впливу на суд і неповагу до суду, а також перешкоджання ухваленню законних і обґрунтованих судових рішень. Поінформовано також Президента України про факти дискредитації судової влади, що мали місце під час публічних виступів окремих пред-

ставників органів державної виконавчої влади.

Із метою протидії спробам впливу на суддів Рада суддів України вживала також інші системні заходи. Зокрема, новелою Закону «Про судоустрій і статус суддів», яку, до речі, відзначили як прогресивну й міжнародні експерти та яку ставлять за приклад іншим державам, є право судді, що вбачає загрозу своїй незалежності, безпосередньо звернутися до Ради суддів. Ми, в свою чергу, зобов'язані невідкладно перевірити таке звернення і вжити відповідних заходів реагування.

Кожен такий випадок був предметом розгляду Ради суддів України, яка намагалася усіма можливими способами виправити ситуацію. Невідкладно призначалося вивчення цього питання членом Ради суддів, звернення судді розглядалося на нашому найближчому засіданні та відповідно до результатів розгляду направлялося до Генерального прокурора України, міністра внутрішніх справ чи інших повноважних органів.

Проте слід визнати, що на сьогодні в нас недостатньо важелів впливу для усунення загроз незалежності суддів. На практиці більшість повноважень Ради суддів України виявляються декларативними. Наші права у цій сфері обмежуються одними тільки зверненнями з відповідними пропозиціями до органів державної влади та місцевого самоврядування, що, як засвідчує практика, нерідко залишаються поза їх увагою.

Необхідно законодавчо вирішити проблему взаємодії Ради суддів України з іншими органами державної влади, запровадити механізм ефективної протидії органів суддівського самоврядування спробам посягань на незалежність суддів. Зокрема, експерти Ради Європи у Звіті щодо органів суддівського самоврядування та кар'єри суддів (березень 2011 року) вказують на важливість того, щоб Рада суддів була органом прийняття

рішень, а не органом, що приймає лише рекомендації на адресу інших державних органів.

Необхідно, щоб усі звернення органів суддівського самоврядування були обов'язковими до невідкладного розгляду та вжиття відповідних заходів реагування. І Рада суддів України виступила з такою законодавчою ініціативою, подавши відповідні пропозиції до Кабінету Міністрів України.

Однак ми знаходили можливі способи вирішення цих питань і за наявних повноважень. З більшості питань була розгорнута широка дискусія, в якій брали участь юристи-практики, представники громадськості та ЗМІ, зарубіжні експерти. Ми активно співпрацювали також з інститутами громадянського суспільства. Завдяки безкомпромісній позиції Ради суддів України щодо відстоювання інтересів суддівського співтовариства вдалося уникнути багатьох помилок.

Рада суддів України брала активну участь також у вдосконаленні правової бази з метою зміцнення статусу суддів, у тому числі – розробці законопроектів, які подавалися нами суб'єктам права законодавчої ініціативи. За період своєї роботи Радою суддів України розроблено та внесено суб'єктам права законодавчої ініціативи 12 законопроектів.

Ми послідовно наполягали на тому, що з метою попередження загроз незалежності доцільно було б передбачити право Ради суддів України надавати висновки щодо відповідних законопроектів. Такі висновки повинні мати правове значення й обов'язково враховуватись парламентом. Ці зміни дозволили б включити Раду суддів України у законотворчий процес як обов'язкового учасника. Аналогічна практика в Раді суддів України вже напрацьована. Конституційний Суд України у всіх випадках розгляду справ, пов'язаних зі здійсненням правосуддя, направляє нам такі подання.

Зокрема, ми підготували 7 правових висновків стосовно порушених питань. І в більшості випадків Конституційний Суд дослухався до нашої позиції.

Однак хочу наголосити, що найкращим превентивним механізмом від необґрунтованого втручання в діяльність суддів є не інституційні гарантії, а рівень розвитку правосвідомості в цілому, повага до суддівського статусу, а також зацікавленість інших гілок влади в забезпеченні незалежності суддів. Громадськості необхідно усвідомити, що судді, відстоюючи свою незалежність, не просто дбають про себе, вони люди стійкі, досвідчені, можуть витримати багато випробувань. Але ж чи заінтересоване в цьому суспільство?

Соціальний захист суддів

Як однією зі складових незалежності Рада суддів України постійно переймалася питаннями соціального захисту суддів. Напрацьовувались та подавались суб'єктам права законодавчої ініціативи відповідні законопроекти. В січні цього року ми звернулися до уряду та народних депутатів України – членів Комітету з питань верховенства права і правосуддя стосовно підтримки розробленого нами законопроекту про внесення змін до Закону «Про судоустрій і статус суддів» щодо посилення гарантій незалежності суддів. Законопроект покликаний врегулювати комплекс питань матеріального і соціально-побутового забезпечення суддів, зокрема відновити рівень гарантій, які існували до прийняття цього закону.

Нами пропонувалося передбачити: недопущення звуження змісту та обсягу гарантій незалежності судді, в тому числі рівня його матеріального і соціально-побутового забезпечення; відновлення права на відставку судді за станом здоров'я, що перешкоджає продовженню виконання обов'язків, стосовно виплати премій,

розширення посад для зарахування до суддівського стажу, гарантій щодо забезпечення суддів житлом, а також умов медичного обслуговування, санаторно-курортного лікування тощо. Більшість із цих питань Рада суддів України порушувала неодноразово.

Ми також наполягаємо на відновленні норми щодо розміру щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, яка була запроваджена Законом «Про судоустрій і статус суддів». Експерти Ради Європи визнали прогресивним правове регулювання у цій сфері, більше того – вказали як на взірць для інших країн регіону. Натомість це досягнення було знівельовано в результаті проведення пенсійної реформи.

Сподіваємось, що наші ініціативи буде втілено в життя, органи, від яких залежить вирішення цих питань, до нас дослухаються. Адже Президент України у виступі на церемонії складення присяги судьями, вперше призначеними на посаду, в грудні 2012 року запевнив: «Незважаючи на продовження економічної кризи та обмеженість бюджетних ресурсів, ми продовжимо наполегливо працювати в напрямі посилення соціального захисту суддів та забезпечення належних умов їх праці».

Рада суддів України також не залишилася осторонь проблеми захисту незалежності суддів у питанні перевірки судів органами контролю-ревізійної служби (тепер – Державної фінансової інспекції). Наша позиція полягала в тому, що представники органів виконавчої влади не вправі перевіряти фінансову дисципліну судових установ. За міжнародними стандартами такими повноваженнями наділяються рахункові палати. Тим самим унеможливується конфлікт інтересів. Адже, з одного боку, ці органи перевіряють дотримання судами бюджетного законодавства, а з іншого – в самих судах перебувають на розгляді

тисячі справ, у яких ці ж служби є сторонами спору. За таких обставин можуть виникнути об'єктивні сумніви щодо неупередженості суду. З огляду на це Рада суддів звернулася до Президента України з проханням дати доручення уряду щодо недопущення вчинення органами виконавчої влади дій, які можуть поставити під сумнів незалежність судів, зокрема проведення таких перевірок.

Разом із тим життя ставило перед нами й інші виклики, які потребували нагального реагування. Такі проблеми, зокрема, створила норма закону щодо заповнення та оприлюднення щорічних декларацій про майновий стан суддів. Рада суддів України розуміла можливі загрози й усвідомлювала потребу в негайному втручанні. Врешті вдалося переконати Міністерство фінансів, що затверджена форма декларації ставить під загрозу незалежність судді. Адже за наявності оприлюдненої інформації про його місце проживання та місцезнаходження нерухомого майна сторони процесу могли використати ці дані для тиску на суддю. Спершу ми домоглися внесення змін до порядку заповнення декларації, за якими графи щодо місця проживання та місцезнаходження нерухомого майна судді заповнювалися за власним бажанням, а через рік вдалося на законодавчому рівні позбавити суддів обов'язку подвійного декларування – і за Законом «Про засади запобігання і протидії корупції», і за Законом «Про судоустрій і статус суддів». Одночасно було врегульовано питання щодо неоприлюднення особистих даних з декларацій суддів.

Вважаю, що нікого не потрібно переконувати в тому, скільки загроз вдалося відвернути завдяки нашій принциповій позиції. Підсумовуючи, підкреслюю: тема незалежності продовжує залишатися актуальною, що потребує врахування при розробці відповідної державної політики у сфері правосуддя і життя дієвих за-

ходів. Проте саме нам, суддям, необхідно постійно відстоювати нашу незалежність, захищаючи при цьому не лише свій статус, а й інтереси держави та суспільства. А органам суддівського самоврядування належить цей процес очолити.

Морально-етична складова роботи суддів

У центрі уваги Ради суддів України перебували також питання морально-етичного характеру поведінки суддів. Суддя – це більше ніж професія. Це – спосіб життя за особливим кодексом честі. Високий статус судді зобов'язує його завжди бути еталоном у всіх відношеннях. Вкрай важливо при цьому регулювати поведінку судді однозначними і прозорими нормами з метою уникнення довільних стандартів.

У зв'язку з цим на виконання рішення X з'їзду суддів України при розробці Кодексу суддівської етики ми виходили з того, що має бути набір чітких правил. Судді повинні усвідомлювати, якої поведінки від них очікують, і суспільство про це має знати. Кодекс покликаний стати інструментом професійного і морально-етичного зміцнення суддівського корпусу.

Перед нами постало особливо складне завдання, адже суддівська етика – тонка матерія. Навіть на міжнародному рівні відсутні універсальні стандарти у цій сфері. У зв'язку з цим при підготовці Кодексу суддівської етики була проведена велика робота на основі широкого суспільного обговорення. Проект кодексу було надіслано в усі суди, проведено 7 регіональних «круглих столів», в яких взяли участь судді, науковці та представники громадськості. Результати обговорення підбито на міжнародній науково-практичній конференції за участі зарубіжних фахівців. На офіційному веб-порталі судової влади було створено

форум для обговорення пропозицій.

Новий Кодекс суддівської етики – це універсальний звід правил для кожного судді. Чинний на час з'їзду Кодекс професійної етики судді був затверджений ще у 2002 році. За цей період склалася певна практика його застосування, виявлено положення, що потребують коригування, зазнала значних змін законодавча база правосуддя. Все це зумовило необхідність вдосконалення й розвитку положень про суддівську етику. Нова редакція кодексу відповідає як законодавству, так і вимогам часу, є близькою до Бангалорських принципів поведінки суддів.

Хочу звернути увагу – одним із ключових у цій редакції Кодексу є питання відмежування принципів поведінки судді від системи дисциплінарних норм. Нами пропонувалося таке рішення – порушення стандартів професійної етики, встановлених цим Кодексом, не тотожні складам дисциплінарних проступків та підставам дисциплінарної відповідальності суддів.

Проблеми навантаження на суддів

Важливим завданням, поставленим перед Радою суддів України попереднім з'їздом суддів, була також розробка пропозицій щодо законодавчого визначення норм навантаження на одного суддю. Такі спроби здійснюються далеко не вперше. Цим питанням займалися ще наші попередники. Завдання є суттєвим – нам необхідно виробити критерії, які б дозволили з урахуванням медичних показників визначити обсяг роботи, що дозволяє судді працювати найбільш ефективно та якісно. Коли ж суддя працює з перевищенням нормативу, очевидно збільшується ймовірність помилкового рішення, адже він вершить людські долі.

Потрібно надати можливість судді розглядати справи з усією ретельністю,

а не за існуючих на сьогодні умов, коли розгляд справ фактично поставлено на конвеєр. Надмірне навантаження просто змушує суддів поставити здійснення правосуддя на потік, що є неприпустимим.

Завдяки цьому документу слід буде, по-перше, визначати потреби в кількісному складі суддів у кожному суді й, по-друге, перевищення визначеного методикою нормативу навантаження даватиме можливість установлювати надбавку до розміру суддівської винагороди за напруженість роботи. Адже загальновідомо, що в різних регіонах, а подекуди й у різних судах одного регіону, навантаження на суддю істотно різняться, хоча розмір суддівської винагороди є однаковим для всіх і цього фактору закон не враховує.

Із цією метою Рада суддів України звернулася до експертів проекту USAID «Справедливе правосуддя», які мають досвід експертного визначення норм навантаження на суддів у зарубіжних державах. За допомогою незалежних фахівців цього проекту проведено дослідження, в якому взяли участь 66 відсотків голів місцевих загальних судів та понад 4 тисячі суддів із 84 судів. У результаті було визначено середній час, необхідний для підготовки та розгляду кожної категорії справ. На основі цього дослідження Рада суддів України погодила проект Закону про внесення змін до Закону «Про судоустрій і статус суддів» та звернулася з даною ініціативою до Кабінету Міністрів України.

Хочу наголосити, незважаючи на перевантаження, судова система України виявилася дуже витривалою, долаючи всі перешкоди та працюючи на межі своїх можливостей. Збільшення навантаження на суддів є сучасною тенденцією розвитку правосуддя і в зарубіжних державах. Проте жодна судова система не в змозі розширюватися необмежено.

Очевидно, що без запровадження

принципово нових підходів проблему зниження навантаження на суддів вирішити неможливо. Потрібно застосовувати методи, які широко зарекомендували себе в світі. Ми уникнемо колосальних витрат, якщо знімемо з судів невластиві їм функції. Необхідно також усунути недосконалість норм, які створюють у багатьох випадках спірні ситуації штучно, зумовлюючи ініціювання маси однотипних позовів.

Безумовно, ті виклики та випробування, які на сьогодні постають перед судовою системою України, не є унікальними. Аналогічні проблеми були характерними і для багатьох інших держав. Однак чітке усвідомлення нашої стратегічної цілі та механізмів, які забезпечать її досягнення, допоможе зробити систему правосуддя прозорішою та ефективнішою. Адже не так важливо становище, в якому ми перебуваємо, скільки напрям, в якому ми рухаємось.

Задля цього в грудні минулого року Радою суддів України затверджено Стратегічний план розвитку судової влади на 2013–2015 роки. Він передбачає, що розвиток правосуддя має бути спрямований, передусім, на забезпечення його доступності, справедливої судової процедури, незалежності, неупередженості, професіоналізму суддів, ефективності судового захисту.

При розробці Стратегічного плану було проведено серйозну роботу із залученням провідних зарубіжних експертів, суддівського корпусу, практикуючих юристів та громадськості. Було також організовано 11 регіональних «круглих столів», а підсумки обговорення підбито на міжнародній науково-практичній конференції. І цей план підтримали всі делегати з'їзду, щоб позиція суддівського корпусу стала орієнтиром для законодавця у визначенні напрямів подальшого реформування судової системи.

Забезпечення права громадян на доступ до правосуддя

Радою суддів також було вжито комплекс заходів, спрямованих на забезпечення права громадян на доступ до правосуддя. Для того, аби отримати об'єктивну картину проблем у цій сфері, ми вирішили з'ясувати думку безпосередньо суспільства. З цією метою 15 серпня минулого року нами спільно з Центром суддівських студій проведено моніторинг стану незалежності суддів у всіх апеляційних та місцевих судах, в якому взяла участь понад 21 тисяча респондентів. Було здійснено унікальне за масштабом і комплексністю опитування громадян-відвідувачів судів щодо їх оцінки незалежності, неупередженості та доступності правосуддя. До анкети вперше включено, наприклад, питання щодо зручності умов перебування громадян у суді; ефективності організації роботи суду; коректності ставлення суддів та працівників апарату. Результати проведеного моніторингу дали змогу виявити найбільш проблемні питання в організації роботи судів, які потребують усунення.

Із метою забезпечення права кожного на судовий захист та на виконання відповідного доручення Президента України нами затверджено План заходів щодо підвищення рівня правових знань громадян про судові процедури, функціонування судової системи та порядок захисту своїх прав і охоронюваних законом інтересів. З'їзд схвалив цей документ, який став керівництвом до дії для кожного суду.

Забезпечення відкритості здійснення правосуддя

Розбудова в Україні інформаційного суспільства передбачає також інформаційну відкритість здійснення правосуддя. У зв'язку з цим Рада суддів України приділяла значну увагу проблемам взає-

мовідносин преси і судів, розробці чітких принципів їх співробітництва. Ми виходили з того, що саме наша закритість породжує інформаційний вакуум, який зумовлює виникнення хибних стереотипів про роботу судів.

Рада суддів України керувалася тим, що з метою забезпечення підвищення відкритості здійснення правосуддя необхідно змінити підхід до роботи зі ЗМІ. Якщо ми самі не будемо заявляти про свою позицію, її висловлять інші – замість нас, домисливши й приписавши ті мотиви і дії, які не відповідають дійсності. І потім ми самі будемо скаржитись на некомпетентність журналістів та zaangażованість експертів. Чи не простіше і доцільніше нам самим відповідати на ті питання, які ставить перед нами суспільство через ЗМІ?

Проте ми не повинні чекати, поки журналісти почнуть об'єктивно висвітлювати роботу судів. Ми разом – і судді, і ЗМІ – повинні попрацювати над зміною нашої взаємодії, над її покращенням.

Безумовно, судова влада в змозі виконувати свою суспільну місію лише за умови досягнення високого ступеня довіри до суду. У висновках за результатами моніторингу, про який уже згадувалося, експерти вказують, що лише 20 відсотків опитаних громадян формують своє ставлення до судів із власного досвіду. Очевидно, що на показник довіри інших громадян, яких переважна більшість, впливають, передусім, сформовані стереотипи про стан правосуддя, а також інформація, отримана зі ЗМІ.

Необхідно також підкреслити, що суди функціонують не ізольовано від суспільства. Для судової системи характерні такі ж проблеми, які є аналогічними для всіх державних інститутів. У зв'язку з цим і рівень довіри громадян до судів перебуває на тому ж рівні, що й до інших органів державної влади. Показовими в цьому відношенні є дані Євро-

пейського соціологічного дослідження, згідно з якими довіра українців до судів становить 2,1 бала за 5-бальною шкалою. Рівно такий же рівень довіри громадян до уряду, прокуратури, міліції, а також страхових компаній. Не набагато вищим є цей показник щодо ЗМІ, органів Державної податкової інспекції, місцевих органів влади, армії, профспілок та приватних підприємців – від 2,3 до 2,9 бала. Натомість щодо парламенту і політичних партій, то він ще нижчий – 2 бали.

Крім того, звертає на себе увагу динаміка показника довіри громадян до судово-правової системи: у 2007 році він становив 2,45 та знизився до 1,91 у 2009 році. Натомість у 2011 році цей показник знову збільшився до 2,26.

Результати даного дослідження також засвідчили, що абсолютної довіри до судово-правової системи немає в жодній країні Європи. Навіть у таких розвинених демократичних державах, як Велика Британія і Франція, він становить 5,2 та 4,9 бала відповідно за 10-бальною шкалою.

На думку експертів на показник довіри громадян до суду впливають різні фактори, в тому числі відсутність стриманості у висловленні власних суб'єктивних думок щодо судових рішень та суддів представниками влади та ЗМІ. Підвищити довіру до правосуддя можливо, як мінімум, за рахунок припинення приниження авторитету судової влади чиновниками різних рівнів та політиками у засобах масової інформації.

Для того, аби змінити на сьогодні громадську думку, недостатньо лише ухвалення законних і справедливих судових рішень. До свідомості кожного необхідно донести, що шанобливе ставлення до суду повинно стати ознакою національної гідності. Адже суди розглядають величезну кількість справ, переважно більшість із них – правильно і з дотриманням строків. Так, у 2012 році на розгляд судів

першої інстанції надійшло 4,2 млн справ і матеріалів, розглянуто – 4,4 млн. При цьому наявна позитивна динаміка з більшості показників оперативності розгляду справ. Зокрема, кількість справ, розглянутих понад строки, встановлені ЦПК, у 2012 році зменшилась на 30 % щодо рівня 2011-го. У господарських справах цей показник зменшився на 15 %. Кількість кримінальних справ, призначених до розгляду з порушенням строків, зменшилась на 43,5 %.

Високими залишаються показники якості розгляду справ. Зокрема, питома вага скасованих і змінених в апеляційному порядку судових рішень місцевих судів у 2012 році в господарських справах склала 4,0 %, у цивільних – 4,9 %. Питома вага кількості осіб, стосовно яких в апеляційному порядку скасовано і змінено вироки місцевих судів у кримінальних справах, становила 7,6 %. Ці цифри красномовно свідчать про те, що незважаючи на постійне недофінансування, тиск, надмірне навантаження, судова система працює ефективно. Суддям про це добре відомо. Проте цього замало, потрібно, щоб про це знало й суспільство.

Більшість журналістів, які висвітлюють юридичну тематику, прекрасно володіють питаннями правосуддя, щиро бажають зміцнення судової влади. І нам, суддям, потрібно з ними співпрацювати, щоб зламати стіну недовіри між нами. З метою зміни такої ситуації та подолання негативних явищ у цій сфері Рада суддів у листопаді 2012 року затвердила Концепцію інформаційно-комунікаційної стратегії, яка була винесена на розгляд з'їзду. З метою забезпечення прозорості та відкритості нашої діяльності діє офіційний сайт, на якому також запроваджено форум для забезпечення зворотного зв'язку з громадськістю.

Рада суддів України здійснила також значний обсяг роботи щодо підготовки цілої низки нормативних документів,

яких вимагав закон. У стислі строки ми мали розробити та затвердити Положення про автоматизовану систему документообігу суду, Положення про Державну судову адміністрацію України, а також про автоматизовану систему визначення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який проводитиме перевірку даних щодо наявності підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, Положення про порядок обрання членів кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури від суддівського корпусу, Положення про помічника судді, зразки посвідчень судді, голови суду та його заступника, судді у відставці, народного засідателя та присяжного, погодити Положення про службу судових розпорядників тощо. Безумовно, затвердженню кожного з цих документів передувала ґрунтовна робота із залученням фахівців та широкого обговорення.

Фінансування судів

У центрі уваги Ради суддів України постійно перебували питання фінансової складової незалежності суддів. На сьогодні неналежний стан фінансування судів переносить це питання в політичну площину. Проблеми судів, що виникають на ґрунті незадовільного фінансування, стають проблемами мільйонів людей, які втрачають віру не лише в правосуддя, але й у державу. Стан приміщень судів у численних випадках є настільки незадовільним, що взагалі компрометує правосуддя.

Варто сказати, що динаміка бюджетних асигнувань за останній період свідчить про наявність певних позитивних зрушень щодо фінансування судів. Так, у 2013 році бюджет судової влади становить близько 4,9 млрд грн, що на 2,15 млрд грн або 77 % більше ніж у 2010 році. Щодо рівня 2012 року відбулося зрос-

тання на 93,7 млн грн або 1,9 %.

Натомість, незважаючи на збільшення відсотка задоволення бюджетного запиту судової влади – з 29 % у 2010 році до 47 % у 2013 році, все ж стан фінансування судової системи на рівні, що не забезпечує навіть половину від потреби, є неприпустимим. При цьому питома вага видатків на фінансування судової влади у видатковій частині Державного бюджету у 2010 році була мізерною – лише 0,9 %, у 2013 році – теж лише 1,2 відсотка.

Відбувається це, передусім, тому, що судова система виступає в ролі прохача, адже рішення про виділення фінансових ресурсів приймають органи виконавчої та законодавчої влади. У зв'язку з цим одним із головних завдань, що поставили перед нами, стала необхідність зміни принципів фінансування судової системи та встановлення контролю з боку суддів за судовим бюджетом. Рада суддів України на загальнодержавному рівні постійно привертає увагу до цієї проблеми та вживає дієвих заходів щодо виправлення ситуації.

Ми наполягали на виключенні органів виконавчої влади з процесу формування бюджету судової системи. Враховуючи принцип розподілу влади та незалежність суддів, неприйнятним є те, що Міністерство фінансів може скорочувати бюджетний запит судової влади. Це передбачають і рекомендації міжнародних документів.

Європейська хартія про статус суддів підкреслює, що судді повинні брати участь у прийнятті будь-яких рішень, пов'язаних із визначенням бюджетних коштів, які виділяються судам. Тому ми постійно наполягали на встановленні обов'язкової участі Ради суддів України в розрахунку потреб фінансового забезпечення судів, його обговоренні урядом і парламентом.

На превеликий жаль, у нас цей принцип у законодавстві не закріплено. Ос-

новним гравцем на фінансовому полі, який має захищати інтереси судів, є Державна судова адміністрація України. Саме через ДСА ми й намагаємося впливати на процес формування бюджету судової влади.

Ми постійно акцентували увагу ДСА на тих принципах та підходах, які мають відстоюватися при складанні проекту державного бюджету. А в 2011 році ми наполягли на розгляді Радою суддів України інформації ДСА щодо визначення видатків на фінансування судів, у 2012 році Рада суддів України погоджувала бюджетний запит ДСА на 2013 рік.

Представники Ради суддів України також брали участь у нарадах, що проводилися в Міністерстві фінансів, Кабінеті Міністрів України, на яких відстоювали свою позицію. Крім того, Законом «Про судоустрій і статус суддів» передбачено прогресивну норму щодо повноваження конференцій суддів обговорювати й вирішувати питання фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів. Я неодноразово наголошував на необхідності втілення цього механізму на практиці з метою підсилення бюджетного запиту позицією саме суддівського корпусу.

Однак попри відсутність у Ради суддів України реальних важелів впливу на бюджетний процес завдяки нашій принциповій позиції все ж таки вдалося досягнути позитивних зрушень у стані фінансування судової системи. Зокрема, Міністерство фінансів наполягало, аби суддівська винагорода та оплата праці працівників апарату здійснювалися за рахунок коштів, що надходять від судового збору, які за законом повинні спрямовуватися виключно на здійснення правосуддя. Ми наголошували на неприпустимості такого підходу, оскільки суди не є госпрозрахунковими організаціями і не мають залежати від наповнення спеціального фонду держбюджету. Проти цьо-

го Рада суддів України категорично заперечувала і врешті-решт Міністерство фінансів з нами погодилося.

Було досягнуто домовленості, що видатки на оплату праці суддів виділятимуться із загального фонду. Компроміс зводився до того, що працівники апаратів судів отримуватимуть заробітну плату все ж за рахунок коштів від надходжень судового збору. Проте у зв'язку з цим у 2012 році виникла критична ситуація з фінансуванням видатків на оплату праці працівників апаратів місцевих та апеляційних судів, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, а також поточних видатків на забезпечення судочинства. Зокрема, різниця між розрахованою потребою у видатках на оплату праці працівників апаратів судів і нарахування на фонд заробітної плати та видатками, передбаченими в Державному бюджеті, склала близько 2 млрд грн.

Завдяки докладеним нами спільно з ДСА зусиллям, зверненням Голови ДСА до Президента України, Кабінету Міністрів України, голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету у квітні було внесено зміни до Закону «Про Державний бюджет України на 2012 рік». Видатки на фінансування судової влади було збільшено на 188 млн грн за рахунок загального фонду Державного бюджету. Додатково у вересні 2012 року вдалося добитися збільшення видатків на фінансування судової влади в сумі близько 595 млн грн. – теж за рахунок коштів загального фонду.

Проблеми виникли також з проектом Державного бюджету України на 2013 рік. На позачерговому засіданні Ради суддів України 29 серпня 2012 року було визнано неприпустимим фінансування судової влади в обсягах, менших від потреб у видатках на 2013 рік. Зокрема, Міністерство фінансів не передбачило кошти на збільшення у 2013 році посадового окладу судді. В доведеному обсязі

видатків також не було враховано потребу у фінансуванні для збільшення кількості суддів та працівників апаратів судів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України. Наша позиція залишалася безкомпромісною – фінансування оплати праці суддів і працівників апаратів судів має здійснюватися виключно за рахунок загального фонду Державного бюджету.

Паралельно Рада суддів звернулася до Верховного Суду стосовно внесення до Конституційного Суду України конституційного подання щодо офіційного тлумачення положень Закону «Про судовий збір». Зокрема, ми ініціювали вирішення питання, чи включає в себе поняття «кошти на забезпечення здійснення правосуддя» виплату винагороди суддям та заробітної плати працівникам апаратів судів. 12 жовтня 2012 року Пленум Верховного Суду України звернувся до Конституційного Суду з відповідним поданням.

У результаті нашої наполегливості основної мети вдалося досягти – у цьому році кошти на оплату праці суддів та працівників апаратів передбачені в загальному фонді Державного бюджету та не залежатимуть від непередбачуваного судового збору. Крім того, обсяг асигнувань, затверджених Державній судовій адміністрації в Законі «Про Державний бюджет України на 2013 рік», вдалося збільшити на 1,1 млрд грн – до 4,4 млрд грн щодо рівня граничних обсягів видатків, доведених міністерством фінансів.

У жовтні 2012 року Рада суддів України також звернулася до Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до Бюджетного кодексу з метою приведення його у відповідність до Закону «Про судоустрій і статус суддів», згідно з яким бюджетні призначення на утримання суддів належать до захищених статей видатків Державного бюджету.

Не можна оминати увагою й питання

оплати праці суддів. На сьогодні вони працюють в умовах постійного перенапруження, високого фізичного й емоційного навантаження, серйозної відповідальності за прийняті рішення. При цьому суддя працює в умовах великого обсягу законодавчих та етичних заборон і обмежень. У зв'язку з цим необхідною є адекватна компенсація, яка б відповідала рівню судді в системі державних посад.

Слід віддати належне – у питанні співвідношення задекларованого високого статусу судді і його реального соціального становища нарешті наявні позитивні зрушення. В результаті проведеної судової реформи оплата праці суддів регулюється законом, що повністю відповідає міжнародним стандартам. Це дозволило виключити фактор суб'єктивного впливу із визначення розміру заробітної плати суддів та значно підвищити рівень їх фінансового забезпечення.

Із питань необхідності виконання вимог законодавства щодо оплати праці суддів, а також введення в дію статей 129, 130 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Рада суддів неодноразово зверталася до Президента України та Кабінету Міністрів України. Завдяки нашій принциповій позиції та постійним переговорам Раді суддів спільно з ДСА вдалося домогтися, щоб на 2012 і 2013 роки не було зупинено норму щодо розміру посадових окладів суддів.

Матеріально-технічне забезпечення суддів

Ще одне гостре питання – матеріально-технічне забезпечення судів. Правосуддя має вершитися в таких приміщеннях, в яких громадяни відчували б повагу до людей у мантіях. Наголошую – це потрібно не для комфорту суддів. За даними моніторингу стану незалежності суддів 2012 року для громадян однією з найбільших проблем функціонування

судової системи є умови перебування у приміщеннях судів. І якщо ми прагнемо підвищити соціальний престиж суддів, необхідно, передусім, створити їм належні умови для повноцінної роботи.

Натомість на сьогодні стан, не придатний для нормальної експлуатації, мають 45 приміщень судів, 23 «палаці правосуддя» перебувають в аварійному технічному стані. Опалення в приміщенні Петропавлівського районного суду Дніпропетровської області взагалі здійснюється з використанням твердого палива (вугільний котел). Абсолютно принизливе становище для правосуддя, для держави. Адже це питання, на якому не можна економити.

Сприяння ефективності судової системи

Відповідно до рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи завданням ради суддів має бути також сприяння ефективності судової системи. У цій сфері Рада суддів України має повноваження стосовно здійснення контролю за організацією діяльності судів та активно застосувала цей важіль з метою підвищення рівня здійснення правосуддя, зокрема в такому гострому питанні, як розгляд кримінальних справ, за якими особи тримаються під вартою. За станом на вересень 2011 року в Україні близько 19 тис. осіб трималися під вартою до ухвалення судового рішення у справі. Ця проблема не залишилася без реагування Президента України. Глава держави звернувся до Ради суддів України і Ради суддів загальних судів щодо вивчення цієї ситуації з метою вироблення рекомендацій, які б відповідали європейським стандартам.

Робочою групою Ради суддів України протягом жовтня – грудня 2011 року здійснено вивчення цього питання в судах Харківської, Сумської, Донецької, Луганської областей з огляду на вимо-

ги Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини. Суддям апеляційних та місцевих судів було надано методичну допомогу.

На спільному засіданні Ради суддів України і Ради суддів загальних судів 17 лютого 2012 року було обговорено результати здійсненого вивчення та прийнято відповідне рішення, а судам надано конкретні рекомендації з метою усунення недоліків, виявлених під час вивчення. Зазначені заходи забезпечили суттєвий позитивний ефект ще до вдосконалення інституту взяття під варту в новому КПК України. Суди почали більш виважено ставитись до обрання цієї міри запобіжного заходу, а також дотримання строків розгляду даної категорії справ. Зокрема, кількість осіб, які тримаються під вартою і рахуються за судами понад 6 місяців, у I півріччі 2012 року зменшилась на 24 % щодо рівня I півріччя 2011 року, а кількість нерозглянутих справ щодо таких осіб зменшилась, відповідно, на 26 %. При цьому число задоволених судами подань про взяття під варту зменшилося на 29 %.

Радою суддів України також проаналізовано питання розгляду судами матеріалів про звільнення від подальшого відбування покарання осіб, які захворіли на тяжку хворобу. Зокрема, здійснено вивчення організації діяльності судів Донецької, Дніпропетровської, Харківської і Київської областей.

Результати вивчення засвідчили, що причина високого рівня смертності в місцях відбування покарання – не в роботі судів. Таке становище переважно зумовлене неналежним рівнем надання медичної допомоги в місцях відбування покарання.

У рішенні Ради суддів України від 25 травня 2012 року судам надано відповідні рекомендації. Про підсумки вивчення поінформовано Президента України,

Голову Верховної Ради України, Омбудсмена та Державну пенітенціарну службу. Крім того, з метою підвищення ефективності здійснення правосуддя, зокрема приведення його у відповідність до європейських стандартів, Рада суддів України виступила співзасновником щомісячного науково-практичного додатку до журналу «Право України» «Європейський суд з прав людини: судова практика». Це видання поширюється по всіх судах України.

Забезпечення безпеки суддів

Повинен підкреслити, що на сьогодні суддівська робота потребує не лише самовідданості, але й неабиякої мужності. Жорстоке вбивство судді Фрунзенського районного суду міста Харкова В. Трофімова та членів його сім'ї підтвердили цю істину. Проблема забезпечення безпеки суддів та членів їх сімей є далеко не новою й обговорюється на різних рівнях державної влади вже давно. Проте далі декларування намірів щодо покращення ситуації як у правовому полі, так і в реалізації законодавчих приписів справа не дійшла. Виходить, що формально судді законом захищені, але в тому то й справа, що лише формально, – фінансування відповідних заходів практично не здійснюється.

Натомість Рада суддів України в липні 2012 року звернулася до Прем'єр-міністра України щодо вжиття заходів стосовно повного забезпечення охорони приміщень судів, підтримання громадського порядку в судах спеціалізованими підрозділами органів Міністерства внутрішніх справ. Органами державної влади не враховується, що судді постійно перебувають у центрі правового конфлікту, зіткнення протилежних інтересів і пов'язаного з цим ризику, несуть психологічне навантаження, зазнають погроз, посягань на життя і здоров'я від учасни-

ків судового розгляду та інших осіб.

На правоохоронні органи покладено обов'язок щодо забезпечення безпеки суддів, проте вони нерідко безпідставно залишають без належного реагування повідомлення суддів про погрози чи інші протиправні дії. Не завжди ефективними є заходи щодо розслідування злочинів проти життя, здоров'я суддів та їх близьких родичів. Так, упродовж 2010 – I півріччя 2012 років не було засуджено жодної особи за вбивство або замах на вбивство судді (стаття 379 Кримінального кодексу України).

Рада суддів України негайно відреагувала на цю ситуацію і 21 грудня минулого року звернулася до органів державної влади з конкретними пропозиціями щодо необхідності забезпечення державного захисту суддів та працівників апаратів судів. У зверненні стан забезпечення державного захисту суддів визнано неприпустимим, що потребує вжиття негайних кардинальних заходів реагування, а також запровадження превентивних механізмів з метою недопущення аналогічних випадків у подальшому.

Рада суддів України також звернулася до уряду з пропозицією внести на розгляд парламенту відповідні зміни до Закону «Про судоустрій і статус суддів», спрямовані на посилення державного захисту суддів і працівників апаратів судів. Зокрема, нами запропоновано врегулювати питання соціальних гарантій, державного страхування життя і здоров'я суддів, охорони приміщень судів, а також право на оснащення охороною та пожежною сигналізацією житла за рахунок коштів Державного бюджету тощо. Передбачено також заборону надання інформації про місце проживання судді та інших даних.

Суддівський корпус підтримує ініціативу Президента України, який у січні цього року дав доручення уряду вжити

заходів щодо посилення гарантій здійснення професійної діяльності суддів, а також підвищення їх безпеки. Сподіваюсь, що ініціативи глави держави будуть втілені в життя повною мірою, стануть дієвими і своєчасними.

Соціальні гарантії суддів

Радою суддів України також було розроблено рекомендації щодо врегулювання окремих актуальних питань соціальних гарантій суддів до вирішення їх на законодавчому рівні. Зокрема, РСУ взяла на себе зобов'язання роз'яснити порядок обчислення тривалості відпусток суддів. Нагадаю, що проблема виникла у зв'язку з колізією норм Закону «Про судоустрій і статус суддів» і Закону «Про відпустки». Для вирішення цього питання нами було розроблено відповідний законопроект. Кабмін підтримав дану ініціативу й у висновку Міністерства соціальної політики було відзначено, що наша пропозиція є слушною. Проте ще до врегулювання на законодавчому рівні Радою суддів надано рекомендації щодо визначення щорічної оплачуваної чергової відпустки судді з 1 січня 2012 року в календарних днях з урахуванням п'ятиденного робочого тижня.

Ми також звернулися до Кабінету Міністрів України та Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя із законодавчими пропозиціями стосовно врегулювання питання виплати суддівської винагороди у зв'язку із введенням в дію з 1 січня 2012 року нових умов оплати праці суддів. Одночасно нами було надано роз'яснення про те, що суддівська винагорода, нарахована з 1 січня 2012 року за повний відпрацьований місяць, не може бути меншою ніж його середньомісячний дохід за попередні 12 місяців чи менший відпрацьований період за останньою посадою.

Кадрове забезпечення

Питання кадрового забезпечення судів тісно пов'язане із заохоченням суддів та працівників апаратів судів. За період роботи Радою суддів України внесено подання Президенту України щодо нагородження суддів у відставці: орденом князя Ярослава Мудрого IV ступеня, орденом княгині Ольги III ступеня, присвоєння почесного звання «Заслужений юрист України» 40 суддям у відставці. Главою держави підтримано всі наші подання. Нами також прийнято рішення щодо заохочення відзнаками Ради суддів України 32 суддів та працівників апаратів судів.

Самоуправління судової системи

Президент України важливим пріоритетом модернізаційних змін визначив подальше реформування судової системи. У цьому процесі вагоме слово повинні мати судді через органи суддівського самоврядування. Вважаю, що важливим напрямом вдосконалення організаційного забезпечення здійснення правосуддя є подальший розвиток самоврядних начал. Зокрема, останні тенденції в Європі відображають намір посилити самоуправління судової системи. Безумовно, питання функціонування судів повинні регламентуватись на рівні закону, однак окремі питання нормативного регулювання їх внутрішньої діяльності мають вирішувати самі органи суддівського самоврядування.

Крім того, органи суддівського самоврядування повинні мати важливу функцію щодо визначення напрямів державної політики в питаннях розвитку судової системи. Рада суддів України має формувати єдину політику в цій сфері, представляти й захищати інтереси суддівського корпусу у відносинах з інши-

ми органами влади. Вбачається, що саме органи суддівського самоврядування мають стати центром акумулювання ідей та досвіду здійснення судової реформи. В їх полі зору мають перебувати всі напрями судової реформи та забезпечуватися взаємодія з іншими органами державної влади.

В ініціюванні і здійсненні подальших реформ пріоритетною має бути роль самих суддів. Якщо суддівське співтовариство не буде дбати про незалежність судової влади і підвищення якості правосуддя, ефективності організації роботи, то це будуть робити інші гілки влади. Так наша бездіяльність може трансформуватись у залежність.

При цьому вбачається, що подальше підвищення ефективності правосуддя має здійснюватися за рахунок розвитку нових технологій судочинства. Необхідно також запровадити становище, за якого суди будуть розглядати лише ті справи, в яких існує реальний спір. Потребують вирішення і питання усунення правової невизначеності стосовно розмежування юрисдикцій, подальше вдосконалення процесуального законодавства.

Підсумовуючи, хочу наголосити: за поручкою розвитку судової влади України є наявність згуртованого й незалежного суддівського корпусу, який би мав істотну вагу в державній діяльності.

Впевнений, що ми з честю подолаємо усі труднощі та гідно продовжимо нашу спільну справу захисту прав і свобод людини.

Насамкінець хочу ще раз закликати, щоб ми разом своїми діями, справедливими судовими рішеннями утверджували дійсно самостійну, сильну та відповідальну судову владу. Адже лише така судова влада зможе захистити не лише громадян та юридичних осіб, а й свою незалежність.

ЗАВДАННЯ РАДИ СУДДІВ ВІДСТОЮВАТИ ІНТЕРЕСИ СУДІВ І СУДДІВ

Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ,
суддя Вищого адміністративного суду України,
голова Ради суддів адміністративних судів України

СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Упродовж часу, що сплинув від проведення X позачергового з'їзду суддів України, діяльність Ради суддів адміністративних судів України відповідно до визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів» повноважень спрямовувалася на здійснення завдань щодо забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади, зміцнення незалежності судів та суддів, участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів, а також вирішенні питань, пов'язаних із призначенням суддів на адміністративні посади в адмінсудах.

За цей період проведено 36 засідань, на яких прийнято майже 500 рішень. До органів державної влади та органів суддівського самоврядування надіслано близько 1000 листів щодо вирішення питань діяльності адміністративних судів.

Оскільки до компетенції Ради віднесено здійснення контролю за організацією діяльності адміністративних судів, робочими групами за участі членів Ради, суддів і фахівців Вищого адміністративного суду України, Державної судової адміністрації України та апеляційних адміністративних судів упродовж другого півріччя 2010 року та 2011–2012 років здійснено вивчення стану організації роботи 9 адміністративних судів, а саме: Київського, Одеського та Львівського апеляційних, Київського, Волинського, Закарпатського, Івано-Франківського, Львівського, Тернопільського окружних

адміністративних судів. Одночасно з цим судам надано методичну і практичну допомогу в роботі. Результати вивчення обговорено на засіданнях Ради суддів і прийнято відповідні рішення.

Позитивним наслідком проведення відповідних вивчень насамперед є те, що саме в судах, яким надано методичну допомогу, суттєво зменшився показник скасованих рішень, покращилася організація роботи. Для удосконалення цієї діяльності Радою спільно з фахівцями Вищого адміністративного суду України і Державної судової адміністрації, які входили до створеної робочої групи, розроблено і прийнято нову редакцію Методичних рекомендацій щодо вивчення стану організації роботи апеляційних та окружних адміністративних судів, де враховано власний набутий досвід та напрацювання органів суддівського само-

врядування європейських країн.

Оскільки Законом України «Про судоустрій і статус суддів» Радам суддів надано повноваження щодо вирішення питань про внесення подань до Вищої ради юстиції для призначення суддів на адміністративні посади та звільнення їх з цих посад, Радою визначено чіткі принципи розгляду таких питань. Зокрема, розроблено й затверджено Порядок підготовки документів та розгляду питань щодо призначення суддів на адміністративні посади в адміністративних судах та звільнення їх із цих посад (рішення Ради від 22 жовтня 2010 року № 55), затверджено Положення про формування резерву суддів на заміщення адміністративних посад в адміністративних судах України (рішення від 20 квітня 2012 року № 26).

Практично на кожне засідання Ради суддів виносилися кадрові питання – як щодо призначення суддів на адміністративні посади в судах, так і щодо зарахування до резерву суддів на заміщення адміністративних посад. На даний час Радою включено до резерву 75 суддів, до Вищої ради юстиції внесено 60 подань про призначення суддів на адміністративні посади.

Ми всі розуміємо, що оцінка роботи суддів і працівників апаратів судів повинна мати не лише статистичний вимір щодо кількості і якості розглянутих справ, а тому за рішеннями Ради суддів упродовж серпня 2010 – грудня 2012 р. із дотриманням вимог частини сьомої статті 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» заохочено 223 особи. Зокрема, відзнакою Ради суддів адміністративних судів України – нагрудним знаком «Почесний знак Ради суддів адміністративних судів України» нагороджено 65 суддів, 6 працівників апаратів судів та 2 працівники Державної судової адміністрації України; Почесною грамотою Ради суддів адміністративних судів

України – 14 суддів та 4 працівники апаратів судів; Грамотою Ради суддів адміністративних судів України – 69 суддів, 61 працівник апаратів судів, 2 працівники Державної судової адміністрації України.

Із-перших днів діяльності адміністративних судів перед нами постала проблема дефіциту видатків на їх утримання. Тому постійна увага Ради суддів адміністративних судів України приділялася питанню фінансового забезпечення адміністративних судів. За період із серпня 2010 року та упродовж 2011 – 2012 років це питання розглядалося Радою суддів адміністративних судів України 10 разів. Фактичний стан фінансування судів безперервно тримався на контролі Ради суддів, розглянуто кожне звернення голів судів щодо надання допомоги у розв'язанні цих питань та здійснено заходи до їх вирішення.

Із метою покращення фінансування адміністративних судів, Радою суддів направлено ряд звернень і листів до Президента України, Прем'єр-міністра України, Державної судової адміністрації України. Рада брала також активну участь у відстоюванні інтересів судів і суддів. Слід зазначити, що на погоджувальних нарадах щодо проекту держбюджету на 2012 рік у Мінфіні, комітетах Верховної Ради Вищим адміністративним судом та Радою суддів адміністративних судів України було запропоновано здійснювати виплати за захищеними статтями видатків на утримання судів (заробітну плату, комунальні послуги) за рахунок загального фонду бюджету.

У 2012 році голови вищих спеціалізованих судів України і Голова Державної судової адміністрації України звернулися до Прем'єр-міністра України М. Я. Азарова з пропозицією щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік», які б мали передбачити збільшення видатків

на оплату праці за рахунок загального фонду державного бюджету. Як наслідок, фонд оплати праці адміністративних судів України за рахунок загального фонду державного бюджету у 2012 році було збільшено на 55,2 млн гривень.

На погоджувальній нараді в Міністерстві фінансів України за участю голів Вищого адміністративного суду України, Ради суддів адміністративних судів та Державної судової адміністрації України було досягнуто згоди стосовно того, що в держбюджеті на 2013 рік заробітна плата з нарахуваннями включена лише до видатків загального фонду бюджету.

Окрім того, зв'язку з надходженням чисельних звернень адміністративних судів щодо необхідності законодавчого врегулювання окремих норм Бюджетного кодексу України Радою суддів розроблено та в жовтні 2012 року обговорено проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо фінансування судової влади)».

За результатами прийнятого рішення з цього питання Рада суддів адміністративних судів звернулася до голови Ради суддів України, оскільки ці проблеми стосуються судів усіх юрисдикцій, і як наслідок – Радою суддів України погоджено пропозицію Ради суддів адміністративних судів України щодо необхідності внесення змін до Бюджетного кодексу України, а також вирішено звернутися до Кабінету Міністрів України як суб'єкта законодавчої ініціативи з пропозицією внести на розгляд Верховної Ради проект змін до Бюджетного кодексу України.

Із метою розробки проектів змін до законодавства України стосовно фінансування видатків на оплату праці суддів та працівників апаратів судів виключно за рахунок загального фонду державного бюджету Рада суддів у березні 2012 року звернулася до Ради суддів України з пропозицією щодо утворення відповід-

ної робочої групи. Поряд із зазначеною проблемою робочою групою також було обговорено питання декларування доходів суддів, з якого Радою суддів адмінсудів було надано ґрунтовні пропозиції.

Проблемним залишається й питання оплати праці працівників апаратів апеляційних та окружних адміністративних судів. Якщо на початку діяльності адміністративних судів заробітна плата працівників апаратів судів була достатньою та навіть престижною (за рахунок вакантних посад), то наразі бюджетних призначень на оплату праці працівників апаратів вистачає лише на обов'язкові виплати – оклад, ранг, надбавку за вислугу років, а на стимулюючі виплати призначення не передбачені. Таким чином помічник судді та спеціаліст отримують заробітну плату на рівні технічного працівника.

Не залишено поза увагою Ради суддів і питання щодо програмного забезпечення діяльності адміністративних судів. Так, Радою за участі голів адміністративних судів України, представників Державної судової адміністрації України та державного підприємства «Інформаційні судові системи» обговорювався стан роботи комп'ютерних програм з документообігу в адміністративних судах та розглянуто питання про забезпечення виконання вимог статті 38 КАС України щодо використання електронної пошти для надсилання судових повідомлень при розгляді адміністративних справ, шляхи удосконалення програмного комплексу «Діловодство спеціалізованого суду», а також використання можливостей сайтів адміністративних судів у мережі Інтернет. За результатами розгляду цього питання Державній судовій адміністрації доручено здійснити заходи щодо удосконалення комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду» з метою забезпечення виконання вимог статті 38 Кодексу адміністративного судочинства України.

Із метою належної організації роботи адміністративних судів Радою суддів (рішення від 10 грудня 2010 року № 148) затверджено Типовий регламент зборів суддів окружних та апеляційних адміністративних судів та Класифікатор категорій адміністративних справ і методичні роз'яснення щодо його застосування (затверджено рішенням Ради суддів адміністративних судів України від 26.11.2010 р. № 93). У полі зору Ради суддів перебували також питання щодо стану забезпечення окружних й апеляційних адміністративних судів належними службовими приміщеннями та їх охорони.

Незважаючи на систематичне здійснення заходів, уже який рік залишається проблемною забезпечення апеляційних та окружних адміністративних судів приміщеннями, придатними для здійснення правосуддя. Нині більшість судів міститься в приміщеннях, які потребують капітального ремонту або реконструкції. Окремі суди знаходяться в орендованих приміщеннях. Крім того, в багатьох судах площа приміщень є значно меншою від визначеної нормами, а в деяких неможливо належним чином облаштувати зали судових засідань, нарадчі кімнати, кімнати для учасників судового процесу тощо. Окремі суди вимушені розміщуватися у двох будівлях, що спричиняє багато організаційних труднощів. Звичайно, основною причиною такої ситуації є недостатність фінансування капітальних видатків. Щодо покращення ситуації із забезпеченням та облаштуванням приміщень судів Рада суддів зверталася до Кабінету Міністрів України, Державної судової адміністрації України, однак проблеми залишаються.

Питання правового й соціального захисту суддів, а також побутового забезпечення суддів та членів їх сімей є пріоритетними для Ради суддів адміністративних судів України і на проблеми чи складнощі в їх реалізації ми намагає-

мося своєчасно та дієво реагувати. Ці питання неодноразово були предметом обговорення на засіданнях Ради. Зокрема, Радою суддів було детально вивчено ситуацію, що склалася з оподаткуванням місячного грошового утримання суддів, які, маючи право на відставку, продовжують працювати на посаді судді. Ця проблема виникла у зв'язку з тим, що до набрання чинності новим Податковим кодексом України Державна судова адміністрація України обґрунтовано вважала, що місячне грошове утримання судді, який має право на відставку, але продовжує працювати на посаді судді, не повинно оподатковуватися, проте пізніше стала дотримуватися протилежної позиції, чим порушила законні інтереси всього суддівського корпусу держави.

Своє рішення й обґрунтування з цього приводу Рада суддів адміністративних судів у червні 2011 року надала Раді суддів України, яка, в свою чергу, звернулася до Пленуму Верховного Суду України, а останній вніс конституційне подання до Конституційного Суду України. Як усім відомо, Конституційним Судом з цього питання прийнято рішення (від 14 грудня 2011 року № 18рп/2011) про те, що „щомісячне довічне грошове утримання“ означає неоподатковувану грошову виплату як судді, який, маючи право на відставку, продовжує працювати на посаді судді та одержує її з Державного бюджету України у вигляді щомісячного грошового утримання, що є складовою правового статусу судді і однією з гарантій його незалежності, так і судді у відставці, який одержує таку виплату з Пенсійного фонду України за рахунок коштів Державного бюджету України.

Також Радою суддів неодноразово порушувалося питання про застосування норм законодавства України щодо надання суддям щорічної відпустки. Для ретельного вивчення питань щодо правильності застосування норм законодав-

ства України при здійсненні обчислення тривалості щорічної відпустки суддів, а також термінів введення в дію статті 130 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині виплати суддям допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу, Радою суддів було утворено відповідну робочу групу.

У липні 2012 року Рада доручила головам окружних та апеляційних адміністративних судів забезпечити виконання вимог статті 130 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо надання суддям адміністративних судів щорічної оплачуваної відпустки тривалістю 30 робочих днів з урахуванням п'ятиденного робочого тижня, а також провести перерахунок тривалості щорічних оплачуваних відпусток, наданих суддям у 2012 році. Ця позиція Ради суддів адмінсудів була підтримана Радою суддів України на засіданні 26 жовтня 2012 року.

На виконання рішення Ради суддів України від 9 липня 2012 року № 35 для опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо дисциплінарної відповідальності суддів)» Радою суддів було утворено робочу групу, а за результатами обговорення цього питання надано до Ради суддів України пропозиції до вказаного законопроекту.

Упродовж 2010–2012 років Рада суддів спільно з Вищим адміністративним судом України активно співпрацювала з міжнародними організаціями, зокрема, з проектом Twinning «Підвищення ефективності та якості управління адміністративних судів в Україні», проектами USAID «Україна: верховенство права», «Справедливе правосуддя», а також українсько-швейцарським проектом «Підтримка судової реформи в Україні».

Також постійно проводиться робота з розгляду звернень громадян, що надхо-

дять на нашу адресу.

Слід відзначити, що кількість звернень до Ради суддів, у порівнянні з минулими роками, значно зменшилася. Причиною цьому частково є зміна з липня 2010 року функцій органів суддівського самоврядування відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а також те, що судами адміністративної юстиції постійно вживаються заходи щодо вдосконалення та підвищення ефективності організації роботи, які здійснюються за безпосередньої участі Ради суддів.

Звичайно, у практичній роботі адмінсудів виникають проблемні питання з різних напрямків діяльності, у зв'язку з чим голови відповідних судів звертаються до Ради суддів з листами щодо вирішення або сприяння у вирішенні тієї чи іншої проблеми. Кожен з таких листів аналізується Радою суддів та відшуковуються шляхи розв'язання цих проблем. Окремі листи розглядаються на засіданнях Ради суддів.

На завершення хочу зазначити, що у своїй діяльності органи суддівського самоврядування України, які організаційно об'єднують суди кожної спеціалізації в цілісну систему, роблять усе можливе для успішного виконання свого основного завдання – створення належних організаційних умов діяльності судів і суддів, утвердження самостійності та незалежності судів, захисту суддів від втручання в їх діяльність. Як свідчить досвід, ми здатні спільно вирішувати нагальні проблеми, розробляти ґрунтовні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства та напрацьовувати нові шляхи практичного втілення наданих Законом України «Про судоустрій і статус суддів» повноважень для досягнення основної мети – відправлення правосуддя на високому професійному рівні та прийняття законних і обґрунтованих рішень.

РОБОТА З КАДРАМИ І ДОПОМОГА СУДАМ НИЖЧОГО РІВНЯ

Олександр УДОВИЧЕНКО,
суддя Вищого господарського суду України,
голова Ради суддів господарських судів України

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року було внесено зміни до системи та порядку здійснення суддівського самоврядування в Україні. Згідно з вимогами Закону конференцією суддів господарських судів України 20 серпня 2010 року було сформовано новий склад Ради суддів господарських судів України в кількості 11 суддів.

За період із серпня 2010-го по лютий 2013 року відбулося 21 засідання Ради суддів господарських судів України та дві конференції суддів — 14 жовтня 2011 року та 23 листопада 2012 року, на яких у відповідності до ч. 7 ст. 122 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Рада прозвітувала про свою діяльність за відповідні періоди часу.

Одним із важливих напрямків роботи Ради є внесення подань Вищій раді юстиції щодо призначення суддів на адміністративні посади в господарських судах і звільнення їх з таких посад. Порядок розгляду питань щодо призначення на адміністративні посади врегульований Положенням про Раду суддів господарських судів України (затверджено 15 вересня 2010 року) та Положенням про кадровий резерв на заміщення адміністративних посад в господарських судах (затверджено 12 листопада 2010 року). Формування кадрового резерву забезпечує зайняття адміністративних посад у господарських

судах всіх рівнів особами, які за своїми діловими і моральними якостями здатні здійснювати відповідні повноваження. За станом на 22 лютого 2013 року до кадрового резерву зараховано 174 особи.

За період із серпня 2010-го по лютий 2013 року Радою суддів господарських судів України до Вищої ради юстиції було внесено 38 подань про призначення голів судів та 51 подання — про призначення заступників голів судів. Крім того, Радою суддів господарських судів України було прийнято 4 рішення про внесення до Вищої ради юстиції подань про звільнення з адміністративних посад. Зокрема, згідно з рішенням Ради суддів господарських судів України від 08 липня 2011 року № 67 внесено подання до Вищої ради юстиції про звільнення Продаєвича В. О. з посади голови Господарського суду Одеської області у зв'язку з неналежним виконанням ним посадових обов'язків; згідно з рішенням Ради від 08 липня 2011 року № 68 внесено подання

до ВРЮ щодо звільнення Луцяка М. І. з посади голови Господарського суду Автономної Республіки Крим у зв'язку з поданням заяви про дострокове припинення повноважень на адміністративній посаді за власним бажанням.

Радою суддів також були розглянуті заяви голови Київського апеляційного господарського суду Корсака В. А. та заступника голови Господарського суду Київської області Кошика А. Ю. про дострокове припинення повноважень на адміністративних посадах за власним бажанням. Рішеннями Ради були внесені до Вищої ради юстиції (всі вищевказані особи були звільнені ВРЮ з адміністративних посад).

Не менш важливим напрямком роботи Ради суддів є вивчення організації діяльності господарських судів. З цією метою 15 вересня 2011 року було затверджено Методичні рекомендації щодо вивчення організації діяльності судів Радою суддів господарських судів України, які визначають порядок проведення таких вивчень, здійснення координації цієї роботи з апеляційними господарськими судами та Вищим господарським судом України, а також з Державною судовою адміністрацією України, і містять перелік питань, що досліджуються в процесі вивчення.

За загальним порядком у плані роботи Ради суддів господарських судів на півріччя передбачається перелік місцевих та апеляційних господарських судів, в яких планується здійснити вивчення організації діяльності. Окремим рішенням Ради визначається склад робочої групи по вивченню організації роботи конкретного суду. Рішення про її створення і програма ознайомлення зі станом організації роботи господарського суду завчасно направляються голові відповідного місцевого або апеляційного господарського суду, Державній судовій адміністрації України. До цього процесу

можуть залучатися й окремі судді та спеціалісти апеляційного господарського суду, до юрисдикції якого входить відповідний місцевий суд.

Ознайомлення з організацією роботи господарського суду здійснюється за трьома основними напрямками згідно повноважень Ради суддів господарських судів України, Вищого чи апеляційного господарського суду (в частині надання методичної допомоги) та ДСА України. Радою суддів господарських судів України вивчаються такі питання:

- загальні питання організаційного забезпечення роботи суду;
- робота органів суддівського самоврядування;
- планування роботи суду та аналіз запланованих заходів, контроль за їх виконанням, ефективність;
- виконання рішень та постанов Пленуму Вищого господарського суду України, рішень Ради суддів України та Ради суддів господарських судів України, наказів Голови Вищого господарського суду України;
- організація статистично-аналітичної роботи, робота з вивчення та аналізу судової практики, в тому числі аналіз таких даних:
  - стан організації судового процесу, інформаційно-технічного забезпечення та обліково-статистичної роботи;
  - аналіз наказів та розпоряджень голови суду. Ініціативні та розпорядчі документи. Листування з Вищим господарським судом України;
  - розгляд скарг на дії суддів;
  - стан організації прийому громадян.

Після закінчення ознайомлення з організацією роботи суду робочою групою Ради суддів господарських судів у місячний термін готується відповідна довідка, яка підписується усіма її членами та надсилається до відповідного господарського суду з пропозиціями щодо вивчення виявлених недоліків з метою їх усунення.

При тому голові господарського суду пропонується розробити заходи щодо підвищення ефективності та якості організації роботи суду, надати відповідну письмову інформацію з цього питання та вжити заходів щодо конкретних посадових осіб, у роботі яких виявлено суттєві недоліки. Вказана інформація надається не пізніше одного місяця з дня одержання відповідної довідки робочої групи. Інформація голови господарського суду про вжиті заходи заслуховується на засіданні Ради суддів господарських судів.

Вивчення організації діяльності судів дає змогу виявити проблемні питання в діяльності судів та вжити заходи, необхідні для їх вирішення. Так, за результатами вивчення організації діяльності господарських судів Дніпропетровської та Вінницької областей прийняті рішення щодо звернення до Державної судової адміністрації України з проханням сприяти у створенні належних умов для розміщення Господарського суду Дніпропетровської області та щодо додаткового виділення коштів, необхідних для завершення ремонту і реконструкції переданого Господарському суду Вінницької області приміщення.

Протягом 2011–2012 рр. Радою було здійснено вивчення організації діяльності 18 господарських судів з 7 апеляційних округів – 3-х апеляційних та 15 місцевих судів. За наслідками вивчення судам надані відповідні рекомендації для вдосконалення роботи.

Увага Ради суддів господарських судів України протягом 2010–2012 років приділялася й іншим важливим питанням. Так, на засіданні Ради 18 січня 2011 року для визначення порядку розгляду звернень фізичних та юридичних осіб, органів державної влади і місцевого самоврядування щодо організації діяльності господарських судів було затверджено Положення про порядок розгляду звернень громадян і юридичних осіб, яке ви-

значає компетенцію Ради щодо розгляду таких звернень. Згідно з Положенням Радою здійснюється розгляд звернень щодо організації діяльності господарських судів, правового й соціального захисту суддів, побутового забезпечення суддів та їх сімей і з інших питань, віднесених чинним законодавством до повноважень Ради. Положення встановлює вимоги до звернень, термін їх розгляду, особливості розгляду звернень та запитів народних депутатів.

На засіданні Ради суддів 2 червня 2011 року затверджено нову редакцію Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Вишого господарського суду України.

Значна увага приділялася Радою суддів проблемам фінансування судів. Так, на засіданні 18 січня 2011 року було заслухано інформацію голови Одеського апеляційного господарського суду Балуха В. С. щодо стану забезпечення фінансування виплат довічного утримання суддям Одеського апеляційного господарського суду. Для вивчення стану забезпечення фінансування виплат довічного утримання суддям у відставці було створено робочу групу, до якої увійшли представники Ради суддів господарських судів та Державної судової адміністрації України.

За результатами проведеної спільної перевірки встановлено, що в 2010 році потреба в коштах на виплату пенсій і допомоги в Одеському апеляційному господарському суді була задоволена на 34% від бюджетного запиту. З червня по листопад на фінансування виплат пенсій і допомоги суд отримав 94, 6 тис. грн, які були розподілені по 18, 9 тис грн на місяць, тоді як місячна потреба становила близько 130 тис. грн. Нерівномірний розподіл бюджетних асигнувань та неврахування реальної потреби суду в коштах призвели до виникнення кредиторської заборгованості. За станом на 31 грудня

2010 року небюджетна кредиторська заборгованість становила 783, 7 тис. грн; 1 лютого 2011 року зазначена кредиторська заборгованість була поновлена в бухгалтерському обліку та зареєстрована в державному казначействі.

На засіданні Ради суддів господарських судів України 19 травня 2011 року було прийнято рішення щодо надання рекомендації Державній судовій адміністрації звернутися до Міністерства фінансів для виділення коштів для погашення кредиторської заборгованості. 25 липня 2011 р. ДСА України звернулася до Міністерства фінансів з проханням вирішити питання щодо належного фінансового забезпечення судів та виділення додаткових асигнувань, при цьому потреба Одеського апеляційного господарського суду врахована.

На виконання рішення РСУ № 72 від 23 грудня 2011 року про надання пропозицій щодо нормативів навантаження на суддів Радою суддів господарських судів України до Ради суддів України було направлено пропозиції щодо встановлення нормативів навантаження. Запропоновано розробити такі поняття як «базова справа», «базовий період», «нормативне (оптимальне) навантаження», «критично-допустиме навантаження» та інші, запровадити класифікатор категорій судових справ з визначенням приблизних витрат часу, необхідних на розгляд однієї умовної (базової) справи по кожній категорії, враховувати виконання суддями адміністративних та інших повноважень, здійснення непроцесуальної діяльності, наприклад вивчення та узагальнення судової практики, надання методичної допомоги судам нижчого рівня, підвищення суддями кваліфікації тощо.

Рішенням від 11 жовтня 2012 року № 177 головам господарських судів доручено забезпечити виконання вимог статті 130 Закону України «Про судо-

устрій і статус суддів» в частині надання суддям господарських судів щорічної оплачуваної відпустки тривалістю 30 робочих днів з урахуванням п'ятиденного робочого тижня та проведення перерахунку тривалості щорічних оплачуваних відпусток, наданих суддям у 2012 році.

Прийняття цього рішення обумовлено тим, що стаття 1 Закону «Про відпустки» встановлює: державні гарантії та відносини, пов'язані з відпусткою, регулюються Конституцією України та іншими законами і нормативно-правовими актами. Щодо суддів соціальні гарантії регулюються Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до ст. 130 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи більше 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів. При здійсненні перерахунку 30 робочих днів у календарні з урахуванням п'ятиденного робочого тижня, щорічна оплачувана відпустка судді має становити 42 календарних дні.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що діяльність Ради суддів господарських судів України як органу суддівського самоврядування здійснювалося у відповідності до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та піврічних планів роботи і спрямовувалася на виконання рішень конференції суддів господарських судів, здійснення контролю за організацією їх діяльності, правовий захист суддів, формування кадрового резерву суддів на заміщення адміністративних посад в господарських судах, визначення кандидатур для призначення на адміністративні посади та виконання інших передбачених законом повноважень.

ТВОРИТИ ПОЗИТИВНИЙ ОБРАЗ СУДУ І СУДДІ ТРЕБА ВЛАСНИМ ПРИКЛАДОМ

Інна ОТРОШ,
голова Печерського районного суду м. Києва,
голова Ради суддів загальних судів

З'їзд суддів України, який пройшов нещодавно, став важливою подією не лише для всіх суддів, які як ніхто зацікавлені в якісних змінах у судочинстві, а й важливою подією у суспільно-політичному житті нашої держави. На моє переконання, робота цього суддівського форуму стала ще одним важливим кроком на шляху становлення незалежної, сильної і впливової судової влади в країні. Заразом це була нагода осмислити пройдене й намітити подальші кроки в реформуванні судової системи, важливу роль в якій покладено на суддівське самоврядування.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначає суддівське самоврядування як одну з найважливіших гарантій забезпечення незалежності судів і суддів. Отже, від ефективності роботи органів суддівського самоврядування, які мають різні організаційні форми діяльності, самостійний статус, певні завдання та компетенцію, залежить і стан здійснення судочинства в державі, дотримання гарантій забезпечення незалежності і недоторканності суддів та функціонування інших органів судової влади.

Рада суддів загальних судів як орган суддівського самоврядування розпочала свою історію з 3 вересня 2010 року, коли відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» на першій конференції суддів загальних судів було сформовано склад ради.

За цей час зроблено дуже багато. Безперечно, є деякі помилки, які варто проаналі-

зувати, та певні недоліки, за які діяльність Ради можна критикувати. Над цим ведеться постійна робота, яка має позитивні результати, адже до складу Ради входять 11 найдосвідченіших та висококваліфікованих суддів судів загальної юрисдикції різних інстанцій, які користуються повагою суддівського корпусу, розуміються на існуючих у судовій системі проблемах, оскільки кожного дня безпосередньо живуть і працюють в реаліях суддівського сьогодення.

Період між двома з'їздами характеризувався перш за все законодавчим забезпеченням судової діяльності як однієї з найважливіших умов реалізації судової реформи. Прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України є підтвердженням спільного бажання всіх гілок влади, науковців та громадськості змінити ситуацію у сфері судочинства на краще. І за такий короткий період часу вже можна говорити про

позитивні зміни з дотриманням розумності строку під час кримінального провадження, застосування запобіжних заходів під час кримінального провадження, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, які водночас належним чином забезпечують виконання особою процесуальних обов'язків.

Як суддя і голова суду хочу відзначити, що звичним у судовій практиці стало проведення дистанційних судових засідань із застосуванням системи відеоконференції. Забезпечено також надання безоплатної правової допомоги. Положення відповідного закону вже втілюються на практиці, місцеві загальні суди налагоджують співпрацю із центрами надання безоплатної правової допомоги.

Визначені Законом України «Про судовий збір» розміри судового збору не лише збільшили надходження до бюджету, а й спонукають людей ретельніше готуватися до судового розгляду та реально оцінювати обґрунтованість звернення до суду з позовами. Реалізовано процесуальні норми з автоматичного розподілу судових справ до розгляду суддям, а запровадження в місцевих загальних судах електронного документообігу сприяло поліпшенню якості роботи судів, їх відкритості та підвищило рівень доступу до правосуддя.

Не осторонь усіх цих процесів була й Рада суддів загальних судів. Для кожного її члена, як і для Ради загалом, зазначений період був часом пошуків шляхів вирішення проблем організаційного і матеріально-технічного забезпечення судів та діяльності суддів, втілення в життя напрацьованих способів їх подолання.

За минулий період Радою суддів загальних судів проведено 29 засідань, на яких прийнято 81 рішення з питань, що віднесені до її компетенції. Окрім того, розглянуто 1661 звернення громадян та юридичних осіб, опрацьовано та вивчено порушені в них питання, які допомагають виявити можливі недоліки в роботі суду як важливого державного інституту. За 550 зверненнями були

проведені перевірки з приводу порушених в них питань.

Строки розгляду справ

У звітному періоді жорсткої критики від громадян зазнавали строки розгляду справ. На сьогодні дана також проблема залишається актуальною. Основними причинами порушення строків розгляду є неналежне повідомлення осіб про час та місце розгляду справи, несвоєчасне направлення судової кореспонденції, неявка учасників процесу в судові засідання, зловживання осіб процесуальними правами (що виявляється, зокрема, в систематичному оскарженні одного й того ж судового рішення, що перешкоджає подальшому розгляду справи), неналежне виконання судових доручень та окремих постанов, неналежний контроль за їх виконанням, неприпустима тривалість проведення судових експертиз, необхідність допиту свідків, які проживають у територіально віддалених від суду населених пунктах, надмірне навантаження на суддів загальних судів.

Заразом хочу закликати голів судів поділити особливу увагу організації підготовки судових засідань, адже непоодинокими є випадки, коли з різних причин справи відкладаються по кілька разів поспіль, що, звичайно, призводить до нераціонального використання як часу, так і бюджетних коштів, а також провокує формування негативного ставлення суспільства до суду.

Проблеми кадрів

Слід відзначити роботу ради суддів загальних судів щодо визначення та перевірки кандидатур на зайняття адміністративних посад у місцевих загальних судах, яка дала свої результати – усі рекомендовані кандидати в подальшому були призначені Вищою радою юстиції на адміністративні посади.

Між тим проблеми, що існують з оперативним вирішенням кадрових питань у судах, зокрема стосовно заповненості адміністративних посад, обумовлені, в першу

чергу, несвоєчасним повідомленням головами судів чи неповідомленням узагалі Вищої кваліфікаційної комісії суддів про утворення вакансій. А це свідчення того, що облік кадрів не на належному рівні, що й змусило ВККСУ для врегулювання цього питання звернутися до Ради суддів загальних судів, яка відреагувала досить оперативно. Своім рішенням від 11.02.2013 р. №6 Рада доручила головам апеляційних загальних судів до 5 березня 2013 року надати вичерпну інформацію про заповненість адміністративних посад у місцевих загальних судах адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюється юрисдикція відповідного апеляційного суду, та в самому апеляційному суді за встановленою формою. В подальшому така інформація надходитиме щомісячно. На сьогодні апеляційні загальні суди вже активно надають інформацію щодо стану адміністративних вакансій у судах.

Поряд із цим на засіданні Ради суддів загальних судів, яке відбулося 11 лютого цього року, прийнято рішення рекомендувати до призначення на адміністративні посади 21 суддю. Своєчасне заповнення адміністративних посад досвідченими та високопрофесійними судьями, які користуються повагою та довірою свого суддівського колективу, безперечно сприятиме більш ефективній організації діяльності судів. Позитивним у цьому напрямку є також покладення Законом України «Про судоустрій і статус судів» повноважень з організаційного забезпечення роботи суду на керівника апарату суду та наділення голови суду відповідними повноваженнями з контролю за діяльністю апарату, що за умови активної співпраці голови, його заступника та керівника апарату забезпечує дієве та продуктивне адміністрування в судах.

У полі зору Ради суддів загальних судів перебували й інші нагальні питання (детально про діяльність ради прозвітовано перед конференцією суддів загальних судів, що відбулася 18 січня 2013 року).

Проблеми оплати праці працівників апаратів судів

Проведена на сьогодні робота та досягнуті результати дозволяють краще визначити пріоритетні напрямки подальшої діяльності. На яких же питаннях Рада суддів загальних судів має в першу чергу зосередити свою увагу? Так, усім нам добре відомо якою гострою залишається проблема оплати праці працівників апаратів судів, що негативно впливає на намагання забезпечити стабільність кадрового складу, відбиває бажання у кваліфікованих спеціалістів-правників іти працювати в суд, оскільки рівень оплати їх праці не дозволяє забезпечити елементарних життєвих потреб людини, та, звичайно, не є прийнятним для кваліфікованого юриста.

В умовах, коли заробітна плата залишається вкрай низькою, реальна купівельна спроможність знижується, а навантаження на працівників апаратів судів та вимоги до них зростають, відбувається відтік кадрів, які надають перевагу іншим, більш високооплачуваним сферам. Є неприпустимим, як обгрунтовано зазначено в зверненнях апаратів судів, що державні службовці, які несуть відповідальність за виконання своїх обов'язків, отримують таку ж заробітну плату, як прибиральниці, котрі, на відміну від державних службовців, мають право ще й на додатковий заробіток.

У першу чергу це стосується оплати праці помічників суддів та секретарів судових засідань, на яких покладена велика відповідальність за правильність ведення журналів судових засідань, здійснення фіксування процесу, організацію проведення судових засідань у режимі відеоконференції, вчасне та правильне здійснення викликів учасників процесу в судові засідання, підготовку проєктів судових рішень тощо, тоді як їх заробітна плата фактично прирівнюється до мінімальної, яка за законодавчим визначенням передбачена для оплати некваліфікованої праці. Внаслідок цього робота в апараті суду не є престижною, сформувавши стабільний

колектив, який би забезпечив ефективну діяльність апарату, внаслідок постійного відтоку найбільш досвідчених і кваліфікованих кадрів вкрай важко.

Незадовільна ситуація з оплатою праці змусила апарати десятків судів загальної юрисдикції звернутися за допомогою у вирішенні проблеми до різних органів державної влади, інших державних органів, установ та організацій, в тому числі і до Ради суддів України, Ради суддів загальних судів з колективними зверненнями. Вказані звернення були предметом обговорення на засіданні Ради суддів загальних судів, яка, в свою чергу, звернулася до Ради суддів України задля подальшого ініціювання розгляду даного питання на з'їзді суддів та звернення до одного із суб'єктів законодавчої ініціативи для подання до Верховної Ради України законопроекту щодо врегулювання оплати праці працівникам апаратів судів загальної юрисдикції.

Із цього питання вкрай важливою була підтримка з'їзду, адже кадрове укріплення апаратів судів висококваліфікованими юристами сприятиме ефективності роботи всієї судової системи, оскільки освітній рівень та поведінка працівників далеко не останній фактор, який впливає, зокрема, й на формування іміджу судової системи України, ставлення суспільства до суду як установи, покликаної забезпечити права і законні інтереси людини.

Вивчення стану організації роботи загальних судів

Ще одним напрямком діяльності Ради суддів загальних судів, який довів свою необхідність та спрямованість на результат, є проведення вивчень стану організації діяльності загальних судів. Це – яскравий приклад результативної та конструктивної реалізації повноважень органу суддівського самоврядування, який має наочний, і вкрай позитивний результат для всієї судової системи України. Так, показовим стало рішення Ради суддів України від 17.02.2012 р. №1

«Про стан організації діяльності місцевих та апеляційних судів Донецької, Луганської, Сумської та Харківської областей при обранні запобіжного заходу у вигляді взяття під варту на стадії досудового слідства та додержання строків розгляду кримінальних справ, за якими підсудні тримаються під вартою, з огляду на вимоги Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини», в якому звернуто увагу на численні порушення, допущені в судах цих регіонів, організація діяльності яких вивчалась, при здійсненні судочинства у кримінальних справах та на стадії досудового слідства при обранні особам запобіжних заходів.

За наслідками проведеної роботи, висвітленими в даному рішенні, були ініційовані питання перед Вищою радою юстиції щодо звільнення суддів з посад за порушення присяги судді та перед Вищою кваліфікаційною комісією суддів України про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за факти порушення вимог закону при відправленні правосуддя (в першу чергу ті факти, що призвели до порушення строків розгляду кримінальних справ або безпідставного, необґрунтованого тримання людини під вартою на стадії досудового слідства у кримінальній справі, що обумовлено метою вивчення). Кожен, хто постав перед Вищою радою юстиції та Вищою кваліфікаційною комісією, особисто та безпосередньо відчув відповідальність за неналежну організацію процесу та небажання належним чином виконувати свій професійних обов'язок по здійсненню правосуддя. Для деяких таке розуміння прийшло, на жаль, запізно.

На цьому прикладі всі судді країни мають відчуті відповідальність за дотримання розумних строків розгляду справ, забезпечення ефективної організації процесу, неприпустимість ситуацій, що призводять до необґрунтованого затягування строків розгляду кримінальних справ, особливо тих, по яких підсудні особи перебувають під вартою,

порушення права людини на свободу внаслідок безпідставного обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту на стадії досудового слідства. Майже всі справи, про які йдеться в рішенні Ради суддів України, та які перебували на розгляді в судах роками, на даний час розглянуті, а ситуація зі строками розгляду справ у регіонах в цілому покращилася.

Поліпшенню ситуації з розглядом кримінальних справ сприяло також прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 та нового Кримінального процесуального кодексу України, що вже на сьогодні забезпечило зменшення кількості осіб, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, та скорочення строків розгляду справ.

Отже, проведення вивчення стану організації діяльності судів дало позитивний результат та сприяло підвищенню якості судочинства. Тому Рада суддів загальних судів обов'язково перейме позитивний досвід колег із РСУ та запроваджуватиме вивчення стану організації діяльності загальних судів по регіонах, зокрема щодо роботи слідчих суддів, на яких новим кримінальним процесуальним законодавством покладено величезну відповідальність по контролю за додержанням прав людини та процесуальною діяльністю органів досудового розслідування на стадії досудового розслідування, що особливо актуально, зважаючи на те, що переважна кількість судових рішень, що постановляються слідчими судьями, не підлягають апеляційному оскарженню та є остаточними, а безумовне додержання основоположних прав людини є пріоритетом кожної демократичної держави. Задля сприяння практичному застосуванню положень КПК і розвитку нової інституційної ролі слідчих суддів, надання допомоги з метою ефективного впровадження новел кримінального процесуаль-

ного законодавства, напрацювання єдиних підходів до застосування норм Кримінального процесуального кодексу України за наслідками вивчення організації діяльності судів Рада суддів надаватиме методичну допомогу з організації як роботи судів у цілому, так і організації судових процесів, в тому числі шляхом проведення спільних нарад суддів першої інстанції з судьями судів вищих інстанцій, проведення відеоконференцій між судами з метою обміну досвідом тощо. На підставі виявлених у ході вивчення діяльності та надання методичної допомоги спірних питань застосування законодавства Радою суддів ініціюватимуться звернення до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ для надання роз'яснень та правових позицій застосування положень КПК.

При цьому принагідно хочу подякувати Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за активну роботу в напрямі забезпечення єдиних підходів до розуміння й тлумачення норм КПК й оперативний виклад правових позицій в інформаційних листах та на інформаційному веб-сайті ВССУ.

Відкритість судової влади

Наступним пріоритетним завданням, яке підлягає втіленню в життя, є коригування навантаження на суддів, у тому числі за рахунок збільшення кількості суддів місцевих загальних судів.

Таке збільшення кількості суддів безумовно потрібне, аби суди мали змогу виконувати функції, покладені на них процесуальним законом, зокрема для забезпечення здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Не може оминути той факт, що окрім збільшення навантаження з розгляду справ, є важливим чинник, що суддя виконує покладені на нього завдання в умовах, пов'язаних із високим психологічним на-

вантаженням, а під час розгляду справ, що носять суспільний резонанс, – в умовах соціального тиску, критики з боку засобів масової інформації і, що особливо прикро, небезпеки для життя та здоров'я. Вирішення цієї проблеми можливе також шляхом підвищення рівня відкритості судової системи, дотримання суддями суддівської етики та одночасного забезпечення роботи суддів на належному рівні.

Певна, кожному з нас треба творити позитивний образ суду і судді в громадській думці шляхом власного прикладу, неухильного додержання процедури ведення судового процесу, етики судді, поваги та терпимого ставлення до всіх без винятку учасників процесу та відвідувачів суду. Лише й виключно таким чином можна сформувати та в подальшому забезпечити непохитну повагу та гідну довіру до суду як до системи в цілому, так і до судді як до посадової особи, що уособлює правосуддя.

Ми маємо активніше, і на цьому я хочу наголосити, висвітлювати інформацію про діяльність суду для забезпечення принципів відкритості судової влади та доступності правосуддя, налагодження зворотного зв'язку між судом і громадянами, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню авторитету судової влади та рівню довіри і поваги до суду внаслідок обізнаності з діяльністю судів. Сьогодні Державною судовою адміністрацією України створені всі умови для розміщення такої інформації в мережі Інтернет, яка нині доступна майже кожному та є ефективним джерелом впливу, забезпечивши створення та функціонування офіційного веб-порталу «Судова влада України», а також розробивши та затвердивши наказом від 17.06.2011 р. №103 Регламент його інформаційного наповнення.

За його допомогою веб-порталу багато судів інформують громадськість про свою діяльність. Прикладом взірцевого ведення інформаційних сайтів та оперативного їх наповнення можуть слугувати апеляційні суди Харківської, Запорізької, Закарпатської,

Тернопільської областей та Автономної Республіки Крим, а також Приморський районний суд м. Одеси і Рогатинський районний суд Івано-Франківської області.

Поряд із цим перевагами такої подачі інформації, на жаль, бажають скористатися не всі суди, а тому тут є ще чимало роботи. Не слід також забувати про необхідність постійного оновлення інформації, необхідної для забезпечення зручності відвідувачів, на стендах суду.

Взаємодія зі ЗМІ

Не можу оминати й проблеми взаємодії судової влади із засобами масової інформації та громадськістю. Судова журналістика має важливе суспільне значення, оскільки професійне (підкреслюю – професійне) висвітлення судової проблематики – запорука громадського контролю судової гілки влади.

Останнім часом у пресі активно висвітлюються питання щодо недовіри до суду, допущення суддями порушень, Інтернет рясніє повідомленнями про суддів-хабарників. І далеко не завжди опубліковані матеріали ґрунтуються на достовірних фактах, а подекуди – на припущеннях та носять компрометуючий характер з метою дискредитації конкретних представників судової гілки влади.

Як відомо, ЗМІ мають суттєвий вплив на громадську думку, створюючи певні образи у суспільній свідомості. Звичайно, людина, оточена такою інформацією, буде сумніватися в судовій владі, чесності та порядності суддів, дієвості судових процедур та зневіриться в можливості ефективно відстояти свої права та інтереси в суді.

Ми не повинні допустити формування такого уявлення про суд. Досягнути цього можна шляхом підвищення якості ухвалених суддею рішень, його професійних та моральних якостей, дотримання суддею етичних норм як під час ведення процесу, так і в інший час – робочий та позаробочий. Тому вкрай важливо не зупинятися на

досягнутому, а навпаки, в подвійному темпі підвищувати довіру суспільства до суду, не допускати судових помилок, поглиблювати професійні знання, боротися з упередженістю та проявами корупції.

Можу сказати, що члени Ради суддів загальних судів уже розпочали роботу над реалізацію інформаційної політики держави, що сприятиме формуванню позитивно-го іміджу суду.

Проведене у 2012 році опитування громадян-відвідувачів судів продемонструвало, що найбільшими проблемами функціонування судової системи є ефективність організації роботи суду й умови перебування громадян у приміщенні судової установи. З метою належного організаційного забезпечення діяльності судів та створення цілісної системи, яка б відповідала міжнародним стандартам функціонування судових органів, Рада суддів загальних судів постійно співпрацює з Радою суддів України, Державною судовою адміністрацією і робочою групою з інновацій, міжнародними організаціями та проектами, такими, як «Справедливе правосуддя» (США), проектами в рамках Спільної програми Європейської Комісії і Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України», Центром суддівських студій тощо.

За сприяння проекту «Справедливе правосуддя» органами суддівського самоврядування постійно вивчаються проблемні питання здійснення правосуддя, функціонування судів, визначаються найбільш актуальні завдання та шляхи їх вирішення з урахуванням міжнародного досвіду і допомогою міжнародних експертів.

У рамках цієї співпраці було розроблено проект, який 21 грудня 2012 року Радою суддів України затверджено як Стратегічний план розвитку судової системи України на 2013–2015 роки. Згідно вказаного документа до стратегічних завдань належать зміцнення незалежності суддів та самостійності судів, покращення стану фінансування та ефективне використання ресурсів,

чесність у відправленні правосуддя, доступ до правосуддя, інноваційне використання технологій та вдосконалення судових процедур, професіоналізм і процес його безперервного вдосконалення, громадська довіра.

Питання практичної реалізації цього плану тепер належать і до наших завдань. Водночас Радою суддів загальних судів заплановано детально оцінити умови, в яких працюють апеляційні та місцеві загальні суди. Також ми плануємо виїзні зустрічі в кожній області з судьями з приводу ефективної діяльності зборів суддів як важливого органу самоврядування, оскільки в багатьох судах вони не повною мірою реалізують свої повноваження, перекладають їх у багатьох випадках на суддів, котрі займають адміністративні посади, рішення яких у подальшому затверджують.

Відсутня на даний час і система оцінки діяльності судів та їх керівництва, без чого неможливо оперативно підвищувати ефективність нашої діяльності. Є необхідність застосування такої оцінки в певному аспекті і при вирішенні кадрових питань, які з урахуванням закінчення повноважень керівництва багатьох судів мають дуже актуальне значення.

Хочу також звернутися до своїх колег, які є судьями загальних судів і займають адміністративні посади, ще раз наголосивши, що забезпечення незалежності та недоторканності судів і суддів не в останню чергу залежать від ефективного функціонування органів суддівського самоврядування, а тому прошу не залишатися осторонь, звертатися до Ради суддів загальних судів із пропозиціями щодо напрямків роботи, проблемними питаннями, вирішення яких належать до компетенції Ради. Бо відповідальність за досягнення поставлених нами цілей покладається на кожного без винятку суддю, а дійсно глобальні позитивні зрушення можливі лише при усвідомленні знову ж таки кожним своєї ролі в їх досягненні.

СУДДІВСЬКІ КАДРИ

ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ВИСОКОПРОФЕСІЙНОГО СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ

Ігор САМСІН,
голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Черговий XI з'їзд суддів України став знаковою подією для вітчизняного судочинства. Вперше після фактичного впровадження ініційованої Президентом України судової реформи пройшло зібрання найвищого органу суддівського самоврядування, яке мало змогу повною мірою оцінити перші здобутки, привнесені реформою, а також визначитися зі своєю стратегією на майбутнє.

Ухваленням 7 липня 2010 року Закону України «Про судоустрій і статус суддів» ознаменовано завершення формально-юридичного етапу судової реформи. Саме цей Закон визначив Вищу кваліфікаційну комісію суддів України як постійно діючий орган у системі судоустрою, надавши їй широке коло повноважень:

- здійснення добору кандидатів на посаду судді вперше;
- надання рекомендацій про обрання на посаду судді безстроково;
- рекомендування суддів для переведення;
- відсторонення суддів від посад;
- розгляд заяв та повідомлень про дисциплінарну відповідальність суддів місцевих та апеляційних судів тощо.

Цей же Закон визначив і принципи формування комісії – більша частина її членів (6 осіб) є представниками суддівського корпусу й призначені з'їздом суддів у вересні 2010 року. Після фактичного утворення ВККСУ відразу розпочала свою

діяльність і вирішення питань, що назріли. Вже через 12 днів було прийнято Регламент комісії, а на 14 день проведено перше процедурне засідання.

Слід констатувати, що почавши роботу майже з чистого аркуша, менше ніж за два з половиною роки комісія пройшла процес становлення та утвердилася як самостійний орган. Розуміючи всю важливість покладених на нас завдань, ми не обмежилися виконанням лише тих функцій, виконувати які зобов'язані законом. Прагнучи удосконалення всієї системи судоустрою, ми вивчаємо міжнародний досвід інституцій, діяльність яких споріднена з функціями Вищої кваліфікаційної комісії, системно впроваджуємо його на практиці.

Із початку своєї діяльності ВККСУ плідно співпрацює з проектом Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Центром суддівських студій та проектом Ради Європи і Європейського Союзу «Прозорість та ефективність судової системи України». Для комісії дуже цікавий досвід

судової системи Канади, адже соціологічні дослідження рівня довіри населення до судової гілки влади в цій країні свідчать про те, що 80 відсотків її громадян вважають себе захищеними під час звернення до суду.

Досвід наших канадських колег свідчить про надзвичайну ефективність застосування суддями Канади процедури досудового вирішення спору – медіації. Така процедура знімає напругу в суспільстві, оскільки обидві сторони залишаються задоволеними як судом, так і результатом вирішення спору. До того ж, досягнення примирення без тривалого судового процесу економить значні державні кошти, зменшує навантаження на суддів. Комісія має намір запозичити цей позитивний досвід канадських суддів, більше того, діюче законодавство дає змогу реалізувати це вже сьогодні.

Зараз же хочу зупинитися на результатах діяльності в частині конкретних процедур. Розпочну з добору кандидатів на посаду судді вперше, оскільки Закон кардинально її змінив. Складнощі в організації роботи комісії полягали в тому, що до ухвалення Закону не існувало єдиної прозорої процедури визначення рівня знань кандидатів, нормативно-правова база процедур добору не була уніфікована – здійснення цих функцій регіональними комісіями з подальшою перевіркою і затвердженням їх рішень Вищою кваліфікаційною комісією не викликали довіри в суспільства.

Із вересня 2010 року ВККСУ розпочала активну роботу щодо унормування та уніфікації правил і дій комісії з проведення відповідних процедур, адже Закон на найвищій щабель добору поставив саме перевірку кваліфікаційного рівня претендентів на суддівську посаду. Для унормування діяльності було прийнято і регламент, і всі інші необхідні локальні нормативно-правові акти, якими забезпечено єдність правил і процедур добору з подальшим впровадженням їх на практиці.

Можу сказати, що за час своєї діяль-

ності комісія змогла не лише провести два добори кандидатів на посаду суддів, але й розпочати третій та забезпечити реалізацію вимог Закону щодо здійснення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, яка почалася 4 лютого й триватиме до кінця липня цього року. Особливо хотів би звернути увагу на таку ділянку роботи ВККСУ, як забезпечення проведення тестування кандидатів на посаду судді та складання ними кваліфікаційного іспиту.

Це лише на перший погляд видається, що складання тестів для виконання кандидатами та формування матеріалів практичних завдань – легка справа. Насправді, коли ми зіткнулися з необхідністю розробки тестів не в теоретичній, а в практичній площині, то зрозуміли, що цей напрямок роботи повинен стати одним із пріоритетних. Тест – не простий набір питань і відповідей, це той інструмент виміру знань, який вимагає ретельної підготовки. Наука тестологія в нашій державі, на жаль, не досить розвинута, в юридичному середовищі тестування використовується вкрай рідко й відповідно комісії довелося самостійно вирішувати ці питання.

За сприяння Проекту USAID «Справедливе правосуддя» ВККСУ була забезпечена експертами-тестологами, які навчали наших співробітників та працівників Національної школи суддів України азам складання тестів, проведення їх апробації. Паралельно з цією роботою комісія вивчала питання адміністрування процесу тестування, адже це особливий компонент діяльності, якісне виконання якого забезпечує однакові й рівні для всіх кандидатів умови складання іспитів.

Наші зусилля не були марними, оскільки вже в березні 2011 року ВККСУ була готова до проведення тестування й оголосила перший всеукраїнський добір кандидатів на посаду судді вперше. Процес розпочався. Із 3 393 осіб, які тоді подали заяви для зарахування в резерв, комісія відібрала 687 кандидатів, серед яких провела конкурс на

зайняття вакантних посад суддів. На даний час 604 із них указами Президента України призначені на суддівські посади, склали присягу судді і відправляють правосуддя майже в усіх регіонах країни.

Не зупиняючись на досягнутому, в березні 2012 року ВККСУ розпочала другий добір. Із 3 614 претендентів, які звернулися до комісії, резерв кандидатів на заміщення вакантних посад суддів поповнився на 1 138 осіб, які успішно пройшли через анонімне тестування та кваліфікаційний іспит. Знаково, що якраз на день з'їзду суддів випав останній день подання заяв про участь у конкурсі на зайняття посад суддів, оголошеному ВККСУ в січні 2013 року.

Загалом же можемо з гордістю сказати, що перший добір кандидатів комісія провела більш ніж успішно. Але ми не зупинилися на досягнутому. Перший добір означив напрямки, де слід удосконалити роботу, що й було зроблено.

На другому доборі було забезпечено:

- проведення електронної реєстрації осіб, які бажали подати до ВККСУ заяви про участь у доборі;
- проведення тестування більш ніж 3,5 тис. осіб в одному місці та в один час (у приміщенні виставкового центру в м. Києві);
- перевірку бланків тестування автоматизованою системою в день самого тестування з одночасним розміщенням інформації про його результати на офіційному веб-порталі комісії;
- проведення кваліфікаційного іспиту шляхом виконання кандидатами на посаду судді 4-х практичних завдань, які виглядали як реальні судові справи.

Окрім того, було впроваджено електронну систему перевірки практичних завдань, напрацьовано для її функціонування відповідні критерії, запроваджено практику оцінювання на засіданні комісії кваліфікаційного іспиту кандидата в його присутності з урахуванням результатів перевірки завдань та особистих і моральних

якостей претендента.

Як зазначали більшість кандидатів, що брали участь у другому доборі, рівень кваліфікаційних вимог порівняно з першим добором підвищився, а організаційні процедури проведення значно покращилися. Як наслідок – результати анонімного тестування при першому доборі були оприлюднені протягом 10 днів, а при другому – протягом кількох годин.

Рівень організації проведення тестування високо оцінили й незалежні спостерігачі та експерти, в тому числі й міжнародні. Вони відзначили значний внесок та керівну роль комісії в розробці і впровадженні стандартного порядку проведення тестування, а ще були вражені тим, як багато ВККСУ встигла зробити за такий короткий період.

Паралельно з проведенням доборів комісія активно працювала над питанням впровадження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді. Оголошений рішенням комісії від 5 листопада 2012 року третій добір і проведене 20 грудня того ж року в Міжнародному виставковому центрі анонімне тестування претендентів на посаду судді дало змогу визначити 632 кандидати, які вперше в історії незалежної України були направлені для проходження спеціальної підготовки, що здійснюється чотирма провідними вищими навчальними закладами України під опікою Національної школи суддів. Можемо запевнити, що спеціальна підготовка не залишиться без уваги комісії, вона проходить за сприяння та під пильним контролем ВККСУ.

Проте добір кандидатів на посаду судді вперше – лише один із напрямків нашої діяльності, оскільки перебування суддів на посадах не обмежується п'ятирічним терміном. Більшість із них по закінченні строку першого призначення звертаються до комісії із заявами про рекомендування їх для обрання на посаду судді безстроково.

Ця процедура потребує значного часу, оскільки передбачає не просто сліпе опра-

цювання і збір документів, а всебічне вивчення й аналіз діяльності судді протягом першої каденції, оцінку його професійних та морально-етичних якостей. Крім цього, будь-які затримки при підготовці матеріалів призводять до того, що повноваження судді закінчуються і він не може здійснювати правосуддя до вирішення питання щодо його безстрокового обрання Верховною Радою України. У 2011–2012 роках комісією було проведено 72 засідання з питань надання кандидатам на посаду судді рекомендацій про обрання безстроково; прийнято 1026 рішень про надання рекомендації та 60 рішень про відмову.

Важливою ділянкою в роботі ВККСУ є сприяння службовій кар'єрі суддів. Це – організація підвищення кваліфікації, переведення суддів в межах спеціалізації та інстанційності та з їх зміною. Підготовка відповідних матеріалів, проведення кваліфікаційних іспитів, підготовка та надання рекомендацій – це буденна робота комісії та її секретаріату із забезпечення службової кар'єри суддів. Усі ці клопоти, незважаючи на їх трудомісткість, все одно є приємними, оскільки сприяють формуванню високопрофесійного суддівського корпусу, створенню прозорих, зрозумілих людям процедур, підвищенню авторитету судової влади в суспільстві.

У 2012 році вперше в Україні РСУ спільно з Центром суддівських студій в рамках проекту «Підтримка судової реформи в Україні» за сприяння Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва було проведено всеукраїнську акцію «Зміцнимо довіру громадян до суду». Під час презентації моніторингу стану незалежності суддів в Україні було озвучено висновки експертів. Що стосується рівня незалежності, неупередженості та справедливості судового розгляду справ, то відповідно до результатів понад 56% опитаних повністю задоволені, майже 23% – частково, а 11,5% – вагалися дати оцінку.

Одночасно Проект USAID «Справед-

ливе правосуддя» провів дослідження оцінки рівня задоволеності громадян-учасників судових проваджень якістю функціонування судів. Таке опитування здійснюється в Україні з 2008-го, у минулому році відбувся його четвертий етап. І як повідомив керівник Проекту Девід Вон, за результатами першого опитування рівень задоволеності громадян функціонуванням судів становив 58%. Наступне опитування показало рівень – 78%, а результати третього та четвертого опитування – 81%. Тож, як бачимо, судова реформа дає свої позитивні плоди – зростає і рівень задоволеності громадян функціонуванням судів, і рівень довіри до судів, в чому є значний вклад комісії.

На жаль, інформаційні кампанії, які періодично проводять деякі засоби масової інформації (особливо телебачення) негативно впливають на формування іміджу судової влади, оскільки поодинокі випадки порушень, допущених окремими суддями, підносяться пересічному громадянину як система, а колосальна повсякденна робота тисяч суддів по захисту прав та свобод людей залишається непоміченою. Ми намагаємося змінити це. Спількування членів комісії з представниками ЗМІ носить системний характер, допомагаючи висвітлити позитивні моменти в роботі, які сприяють підвищенню авторитету судової влади, ілюструють її відкритість.

Звичайно, хотілося б говорити лише про приємні речі, але є напрями діяльності комісії, від здійснення яких жоден із нас не отримує задоволення: Це – питання відсторонення суддів від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності та притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за неналежає виконання професійних обов'язків й інші порушення, пов'язані з їх статусом. Так, за час роботи комісії в 2011 році було відсторонено від посад у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності 15 суддів, у 2012-му – 23 судді.

Але зазначені цифри я не став би розцінювати як негативну тенденцію до зростання, а охарактеризував би як процедуру очищення, тим більше, що саме відсторонення не є тотожним визнанню винним. Випадки повного виправдання за вироками судів мали місце в минулому, а з введенням у дію нового Кримінального процесуального кодексу України можуть стати більш частими.

Здійснення комісією дисциплінарного провадження щодо суддів місцевих та апеляційних судів є не лише надзвичайно важливою, але й трудомісткою та морально тяжкою ділянкою роботи, адже ми вимушені карати своїх же колег. Якщо говорити цифрами, то протягом 2012 року до ВККСУ надійшло 18 357 скарги на дії суддів (в 2011 році – 22 227), за якими проведено перевірки та ухвалено відповідні рішення.

Так, у 2011-му було ухвалено 6 133 рішення про відмову у відкритті дисциплінарних справ і 540 рішень про відкриття дисциплінарного провадження, а в 2012 році – 8 481 рішення про відмову та 249 рішень про відкриття дисциплінарних справ відповідно.

Зменшення кількості скарг та відкритих дисциплінарних проваджень свідчить про ефективність роботи комісії з притягнення порушників до відповідальності, а висвітлення цього напрямку діяльності на веб-порталі ВККСУ та в засобах масової інформації створює профілактичний ефект. За результатами розгляду дисциплінарних справ комісією оголошені догани: в 2011 році – 149 суддям, у 2012-му – 138. Як бачимо, в порівнянні із загальною кількістю розглянутих ВККСУ скарг, кількість оголошених суддям доган – мізерна. І цей факт не може не радувати. Хоча, звісно ж, прийняття рішення про необхідність притягнення хоча б одного судді до відповідальності – вже подія, й кожен такий факт потребує реакції і самого судді, і його колег задля усунення причин, які призвели до вчинення дисциплінарного проступку.

Ми, в свою чергу, підходимо до кожного такого випадку індивідуально, всебічно перевіряємо обставини, забезпечуємо змагальність розгляду дисциплінарної справи, оскільки розуміємо, функція здійснення комісією розгляду справ про дисциплінарну відповідальність суддів також є складовою забезпечення незалежності та підняття авторитету судів. Основним порушенням (близько 60 відсотків від загальної кількості) є нежиття суддею заходів щодо розгляду справи протягом строку, встановленого законом. Комісія встановила, що за 2 роки зазначене порушення допустили 160 суддів.

Підсумовуючи, хотів би акцентувати увагу на наступному. Комісія неухильно виконує приписи закону, одночасно вдосконалюючи та покращуючи організаційні процедури, але залишаються питання, які ми не в змозі вирішити без певних законодавчих змін та без врахування думки суддівської спільноти. Незалежність суддів забезпечується насамперед особливим порядком їх обрання або призначення на посаду та звільнення з посади.

Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, Європейська хартія про Закон «Про статус суддів», Бангалорські принципи поведінки суддів встановлюють, що особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні, етичні якості і здібності, а також відповідну кваліфікацію в галузі права. Механізми встановлення кваліфікаційного рівня кандидата на посаду судді напрацьовані комісією і вдосконалюються з кожним добром, а от виявлення особистих і моральних якостей кандидата не лише на стадії кваліфікаційного іспиту, а протягом всього часу проведення добору, представляють певні складнощі. І справа не тільки в критеріях визначення, оскільки чисто по-людськи кожен з нас знає, що таке добре, а що – погано, проблема полягає в недостатній кількості часу та інформації.

Більшість із тих, хто працює судьями, знають юридичне середовище на місцях, знають кандидатів, що беруть участь у доборі, а тому їхня допомога при визначенні морально-ділових якостей претендентів була б просто неоціненна, бо хто ж краще може охарактеризувати адвоката, прокурора, слідчого, нотаріуса, помічника судді чи інших працівників правоохоронних органів?

Судова справедливість для громадянина залежить у першу чергу від моральних цінностей, якими керується суддя. Діюче законодавство в сфері судоустрою та статусу суддів не містить визначення поняття етики судді, не конкретизує його суті, хоча передбачає відповідальність за порушення етичних норм, тому саме в нормах Кодексу суддівської етики, який було ухвалено на з'їзді, зроблено спробу унормувати морально-етичні принципи і правила поведінки суддів, наслідки їх недотримання тощо.

Хотів би звернути увагу на надзвичайну важливість норм цього Кодексу, оскільки в ньому визначено коло суб'єктів, на яких розповсюджується його дія, поширивши її й на кандидатів на посаду судді вперше, принаймні в частині визначення фахової придатності для виконання обов'язків професійного судді з метою оцінки морально-етичних якостей та дотримання стандартів поведінки.

Наостанок хотів би зазначити, що комісія сьогодні здійснює надважливу функцію із забезпечення формування високопрофесійного суддівського корпусу в Україні. Це повинно досягатися шляхом оперативного та такого, що відповідає потребам суспільства, заповнення вільних суддівських вакансій кваліфікованими судьями шляхом проведення конкурсу. Однак при проведенні ВККСУ конкурсів склалася практика нерівномірного та неповного заповнення судьями вакантних місць. Звернімо увагу на суди загальної юрисдикції, які територіально розміщені в не густо засе-

лених або віддалених регіонах, чий суддівський штат подекуди складає не більше 3 осіб. Нерідко кандидати прагнуть обійняти більш престижне місце у певному районному або обласному центрі не за місцем свого проживання, що також призводить до виникнення значного конкурсу на ці місця, в той час як віддалені суди претенденти взагалі не беруть до уваги.

Тому хочу звернутись, зокрема, до Голови Державної судової адміністрації України – Закон позбавляє комісію можливості адміністративно впливати на заповнення вакансій суддів, а тому слід, у першу чергу за рахунок належного соціального забезпечення, зробити суди віддалених регіонів більш привабливими для кандидатів.

Хочеться також наголосити – формування професійного суддівського корпусу – функція ВККСУ, але таке формування – це завдання всіх органів державної влади, органів у системі судоустрою, судів і суддів. Саме наші спільні зусилля дадуть змогу забезпечити якість та ефективність судочинства через призму його здійснення високоморальними професіоналами-судьями.

Хочу, при тому, запевнити, що для комісії загалом, як і для кожного її члена зокрема, думка суддів надзвичайно важлива й потрібна. Ми дослухаємося до їх пропозицій при здійсненні будь-якої процедури, тож попросив би колег – не стійте осторонь. Інформація, що надійде від вас, обов'язково буде врахована.

Нині ВККСУ активно працює в напрямку створення інституту кваліфікованих оцінщиків рівня знань кандидатів на посаду судді (з числа діючих суддів) для реалізації міжнародних (європейських) рекомендацій щодо відокремлення функції оцінщика від органу, який надає рекомендації для призначення. Запрошую колег долучитися до такої роботи, адже хто, як не суддя, зможе краще оцінити здатність здійснювати правосуддя претендента на суддівську посаду.

РЕГІОН

СУД ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ

Володимир КУЦЕНКО,
начальник Територіального управління Державної судової адміністрації України в Одеській області

РЕГІОН

Ідея суду присяжних з'явилася в слов'янських народів ще в XV столітті. Але остаточно ці суди сформувались і закріпились на території України після судової реформи 1864 року. Суд присяжних був важливим демократичним засобом захисту прав і свобод людини, обмеження влади правом, зміцнення контролю за процесом правосуддя.

Реформування судової системи і судочинства в Україні пов'язане зі становленням суду як незалежної і самостійної гілки державної влади. Справедливе судочинство та належний захист прав і свобод людини можливі не лише за наявності досконалого процесуального законодавства, але й організації роботи судової системи. Не менш важливе значення має реалізація положень щодо безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя через народних засідателів та присяжних.

Конституція України, встановивши загальні положення реалізації судової влади, передбачила участь у здійсненні правосуддя представників народу через народних засідателів і присяжних. Аналіз положень, що містяться в ст. 127 Основного Закону про те, що правосуд-

дя здійснюється професійними суддями, а у визначених законом випадках – народними засідателями і присяжними, дозволяє зробити висновок про відокремлення професійних суддів від присяжних і, тим самим, про проголошення в Україні англо-американської моделі суду присяжних.

Законодавчі основи діяльності суду присяжних містяться в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» та Кримінальному процесуальному кодексі України. Інститут суду присяжних був необхідний в Україні, оскільки суд присяжних є ознакою громадянського суспільства, формою здійснення громадського контролю. Зростає роль інституту прокуратури і адвокатури, змагальність стає принципом правосуддя, а не лише закріпленою в Законі

гарантією. Суд присяжних надає можливість створити необхідні умови для подальшого втілення ідей правової держави у сфері правосуддя, зміцнити довіру до суду, гарантувати справедливість, захист прав і свобод людини.

Відповідно до ст. 31 Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого 13 квітня 2012 року, кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних. Кримінальне провадження стосовно кількох обвинувачених розглядається судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один із них заявив клопотання про такий розгляд.

На підставі п. 26 п.п. 1 Прикінцевих положень Кодексу забезпечується звернення територіальних управлінь Державної судової адміністрації України з поданнями до відповідних місцевих рад про формування і затвердження ними списків присяжних відповідно до вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Зокрема, статтями 58-1, 59 Закону визначаються вимоги до присяжних: досягнення тридцятирічного віку, постійне проживання на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду. Не підлягають включенню до списків присяжних громадяни, визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними, які мають хронічні чи інші захворювання, не зняту і не погашену судимість, народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні служ-

бовці, адвокати, нотаріуси; громадяни, які досягли шістдесяти п'яти років, а також особи, які не володіють державною мовою.

Разом із тим на сьогоднішній день в Україні не врегульовано питання щодо механізму добору суду присяжних, а саме: не встановлено порядок добору кандидатів у присяжні, не закріплено правила безпосередньої участі присяжних у здійсненні правосуддя.

Так, згідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» відповідна місцева рада (у випадках, передбачених Законом, обласна) формує і затверджує на сесіях відповідних рад у кількості, зазначеній у поданні територіального управління Державної судової адміністрації України список громадян, які відповідають вимогам статті 59 цього Закону і дали згоду бути присяжними. При цьому оприлюднення списків кандидатів у присяжні не передбачено.

Але з прийняттям вищевказаного Закону, набранням чинності Кримінальним процесуальним кодексом України Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» не передбачено саме порядок та повноваження щодо формування списків присяжних. По-перше, мається на увазі визначення кола осіб, які виявили бажання бути присяжними в суді. По-друге, проведення перевірок щодо відповідності їх вимогам статті 59 вищевказаного Закону: громадянство, віковий ценз, дієздатність, відсутність судимості, психічних захворювань та інше.

Як засвідчила практика формування та затвердження списків присяжних районними (обласною) радами, у 2012 році органами місцевого самоврядування в основному перевірялися питання, пов'язані з віком, та відбиралися заяви громадян про згоду бути присяжними. Проведення перевірок громадян щодо відповідності з інших підстав викликає сумніви.

Статтею 387 Кримінального процесуального кодексу України передбачено, що головуючий з'ясовує, чи немає передбачених цим Кодексом або законом підстав, які перешкоджають залученню громадянина в якості присяжного або є підставою для звільнення окремих присяжних від виконання їх обов'язків, а так само для звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за їх усними чи письмовими заявами.

Для з'ясування обставин, що можуть перешкоджати участі присяжного в судовому розгляді, прокурор, потерпілий, обвинувачений з дозволу головуючого можуть ставити присяжним відповідні запитання.

Але ж, якщо підійти до цього питання з практичної точки зору, то увага кожного професійного судді в судовому процесі спрямована на повний, всебічний розгляд кримінальної справи, тобто надання правової оцінки діям чи бездіяльності особи, приведення відповідних доказів, обґрунтування своїх доводів та винесення виправдувального чи обвинувального вироку. Питання, які стосуються присяжних як особистостей, мають інше значення, оскільки це факти, які повинні бути встановлені іншими уповноваженими органами.

Таким чином, на даний час потребує законодавчого закріплення процедура добору присяжних та проведення щодо них перевірок. Так, не можна виключити можливість участі присяжного, який має не зняту чи не погашену в установленому законом порядку судимість, чи інші негативні причини, що перешкоджають їх участі в якості присяжних.

Формування інституту суду присяжних завжди є складним процесом. В деяких країнах світу добір судів присяжних здійснюється із числа виборців. При чому присяжні відбираються з найбільш моральних, шанованих осіб. Отже, людина йде в присяжні не з фі-

нансових міркувань, а з почуття необхідності додержання закону, правосвідомості.

Відповідно до законодавства Російської Федерації списки кандидатів у присяжні засідателі складаються по кожному муніципальному утворенню на підставі персональних даних про виборців, які входять в інформаційні ресурси Державної автоматизованої системи Російської Федерації «Вибори», шляхом випадкової вибірки встановленої кількості громадян. При цьому із кількості відібраних громадян виключаються особи, які не можуть бути присяжними засідателями відповідно до Закону.

Про складання списків кандидатів у присяжні засідателі виконавчо-розпорядчий орган муніципального утворення повідомляє громадян, надає їм можливість протягом 2 тижнів ознайомитися з указаним списком, розглядає письмові заяви про виключення зі списків кандидатів у присяжні засідателі та виправляє недостовірні відомості про кандидатів.

Таким чином законодавством Російської Федерації надано можливість всім громадянам брати участь у формуванні списку кандидатів у присяжні. Така процедура є більш прогресивною, демократичною та прозорою. Велика вірогідність того, що до списків присяжних не потраплять зацікавлені особи.

Отже, механізм добору громадян для участі в суді як присяжних в Україні потребує суттєвого доопрацювання з метою виключення осіб, не здатних виконувати цей почесний обов'язок громадянина, а також тих осіб, об'єктивність яких заздалегідь здатна викликати сумніви. Правильний підбір присяжних має забезпечити формування «суду народної справедливості» як суду «рівних над рівними».

Крім того, складні справи не можуть вирішувати особи без освіти і підготовки. Як може особа, яка навіть не знає юридичної термінології й не має хоча б початкових правових знань, вирішувати долю людей у непростих процесах? Вважаю, що у зв'язку з цим для присяжних необхідно розробити методичні брошури. Оскільки навіть найбільш освічені присяжні далеко не завжди адекватно розуміють значення спеціальних юридичних термінів. В цих брошурах дати тлумачення термінів, викласти правила судового процесу та інші важливі настанови присяжним щодо виконання їхніх обов'язків і порядку роботи суду.

Дуже позитивним чинником, який вплинув би на якість роботи суду присяжних в цілому, є проведення спеціального початкового навчального курсу, можливо на базі Національної школи суддів України.

Варто сказати, що на присяжних поширюються гарантії незалежності та недоторканності суддів, встановлені законом, на час виконання ними обов'язків щодо вчинення правосуддя.

Передбачено, що їхню працю оплачують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, відшкодовують витрати на проїзд і винаймання житла, а також виплачують добові. Зазначені виплати здійснюють територіальні управління Державної судової адміністрації України за рахунок коштів

Державного бюджету.

Порядок виплати винагороди та відшкодування витрат на проїзд і винаймання житла, виплати добових присяжним за час виконання ними своїх обов'язків у суді затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.02 р. № 1506.

На даний час однією з найголовніших проблем існування суду присяжних є витрати на його утримання. І мова йде не лише про виплату винагороди. Кожен суд, в якому правосуддя здійснюють присяжні, повинен бути обладнаний відповідними приміщеннями, де вони відпочивають, обговорюють справу чи приймають рішення (хоча б одним). Також далеко не останню роль у цій ситуації відіграє непристосованість приміщень судів до проведення судових засідань при наявності присяжних. Деякі приміщення місцевих загальних судів не мають можливості зручно розташуватися з урахуванням вже існуючої штатної чисельності суду.

Таким чином, вважаю, що для реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України, в даному випадку достойного існування суду присяжних, необхідно проведення заходів, пов'язаних із внесенням змін до законодавства, належним фінансуванням для оплати винагороди та приведення приміщень судів у відповідність з вимогами сьогодення.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Щодо розгляду адміністративними судами справ
про адміністративні правопорушення,
передбачені ст. 185-3 КУпАП****1. Загальні положення**

1.1. Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення визначається Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), іншим процесуальним законодавством України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

1.2. Методичні рекомендації передбачають порядок розгляду адміністративними судами справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-3 КУпАП (Прояв неповаги до суду), а також роз'яснюють порядок обліку матеріалів про адміністративне правопорушення та контролю виконання постанов.

1.3. Протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 185-3 КУпАП (Прояв неповаги до суду), не складається (ч. 1, 4 ст. 258 КУпАП).

1.4. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-3 КУпАП, розглядаються адміністративними судами на підставі ст. 221-1 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається адміністративним судом за місцем його вчинення (ст. 276 КУпАП).

**2. Судовий розгляд справи
про адміністративне
правопорушення**

2.1. У разі вчинення учасниками адміністративного процесу, а також іншими особами, правопорушення, передбаченого ст. 185-3 КУпАП, питання про притягнення особи до відповідальності вирішується судом негайно, для чого в судовому засіданні із розгляду адміністративної справи оголошується перерва (ч. 2 ст. 134 КАСУ).

Поряд із загальними, характерними для

всього адміністративного процесу принципами (законності, об'єктивної істини, рівності громадян перед законом, оперативності тощо), провадженню у справах про адміністративні правопорушення значною мірою більше ніж іншим провадженням властивий принцип економічності. Однак це не означає, що справи повинні розглядатися поверхово.

2.2. Справа про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 185-3 КУпАП, розглядається протягом доби (ст. 277 КУпАП).

2.3. Розгляд справи розпочинається з оголошення складу суду та оголошення, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, суд роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки, передбачені ст. 268 КУпАП. На засіданні заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази (ст. 279 КУпАП).

2.4. При розгляді справи суд повинен врахувати строки накладення адміністративного стягнення. Стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення (ч. 2 ст. 38 КУпАП).

2.5. У справі про адміністративне правопорушення суд приймає постанову лише про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, передбаченого ст. 185-3 КУпАП (ст. 284 КУпАП).

Якщо правопорушення вчинено кількома особами, то постанова про адміністративне правопорушення складається на кожну особу окремо (п. 2.4 Методичних рекомендацій щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення судовими розпорядниками, затверджених наказом Державної судової адміністрації України від 18.07.2011р. №113 (далі – Методичні рекомендації від 18.07.2011 р. №113)).

Адміністративне стягнення (штраф) є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами (ст. 23 КУпАП).

2.6. При накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність (ст. 33 КУпАП).

2.7. Обставинами, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) щире розкаяння винного;
- 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;
- 4) вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Суд, який вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшувачими і обставини, не зазначені в законі (ст. 34 КУпАП).

2.8. Обставинами, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу суду припинити її;
- 2) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин;
- 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення;
- 4) вчинення правопорушення групою осіб;
- 5) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;
- 6) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Суд, який накладає адміністра-

тивне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою (ст. 35 КУпАП).

2.9. Провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за таких обставин:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;

7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ч. 2 ст. 38 КУпАП;

8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови суду про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;

9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі (ст. 247 КУпАП).

2.10. Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито та на засадах рівності перед законом і судом, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин (ст.ст. 248, 249 КУпАП).

2.11. Доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких суд встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ст. 251 КУпАП).

2.12. Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослі-

дженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю (ст. 252 КУпАП).

2.13. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли неповага до суду виявилась при невиконанні вимог ухвали суду. Тому при винесенні ухвали суду з вимогами обов'язкової явки до суду та/або з вимогою надання документів, доцільним є попередження особи про відповідальність встановлену ст. 185-3 КУпАП. (ст. 268 КУпАП).

2.14. Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, суд виносить постанову у справі. Постанова повинна містити: найменування суду, який виніс постанову, дату розгляду справи; відомості про особу, щодо якої розглядається справа; опис обставин, установлених при розгляді справи; значення нормативного акта, який передбачає відповідальність за дане адміністративне правопорушення; прийняте у справі рішення. Постанова у справі про адміністративне правопорушення підписується суддею, який розглянув справу (ст. 283 КУпАП).

Вихід суду в нарадчу кімнату КУпАП не передбачено, тому постановою оголошується негайно після закінчення розгляду справи (ст. 285 КУпАП). Постанова суду, прийнята за результатами розгляду такої справи, є остаточною і оскарженню не підлягає (ст. 221-1 КУпАП)..

Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено. Копія постанови вручається під розписку. У разі якщо копія постанови висилається, про це робиться відповідна відмітка в матеріалах справи про адміністративне правопорушення.

2.15. Постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами та підлягає виконанню з моменту її винесення (ст.ст. 298, 299 КУпАП).

2.16. Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється судом (суддею), який виніс постанову (ст. 305 КУпАП).

2.17. Адміністративний штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу на казначейський рахунок доходів державного бюджету виключно через установи банків чи відділення зв'язку за місцем знаходження суду, який постановив рішення про притягнення до адміністративної відповідальності.

2.18. У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений ч. 1 ст. 307 КУпАП, постановою про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом (ст. 308 КУпАП).

2.19. Згідно Закону України «Про виконавче провадження» підлягають виконанню державною виконавчою службою такі виконавчі документи: ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних, кримінальних справах та справах про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом.

У виконавчому документі зазначаються:

1) назва і дата видачі документа, найменування органу, прізвище та ініціали посадової особи, що його видали;

2) дата прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ;

3) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, власне ім'я та по-батькові) (для фізичних осіб) стягувача і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), ідентифікаційний код суб'єкта господарської діяльності стягувача та боржника (для юридичних осіб), індивідуальний ідентифікаційний номер стягувача та боржника (для фізичних

осіб - платників податків) або номер і серія паспорта стягувача та боржника для фізичних осіб - громадян України, які через свої релігійні або інші переконання відмовилися від прийняття ідентифікаційного номера, офіційно повідомили про це відповідні органи державної влади та мають відмітку в паспорті громадянина України, а також інші дані, якщо вони відомі суду чи іншому органу, що видав виконавчий документ, які ідентифікують стягувача та боржника чи можуть сприяти примусовому виконанню, зокрема, дата народження боржника та його місце роботи (для фізичних осіб), місцезнаходження майна боржника, рахунки стягувача та боржника тощо;

- 4) резолютивна частина рішення;
- 5) дата набрання законної (юридичної) сили рішенням;
- 6) строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

3. Реєстрація, облік матеріалів про адміністративне правопорушення та порядок їх оформлення

3.1 Реєстрація та облік матеріалів про адміністративне правопорушення вчинене учасниками адміністративного процесу, або іншими особами під час розгляду адміністративної справи здійснюється в автоматизованій системі документообігу суду.

У разі відсутності технологічних процесів обробки для здійснення реєстрації та обліку матеріалів про адміністративне правопорушення в автоматизованій системі документообігу суду реєстрація та облік здійснюється в Журналі обліку матеріалів про адміністра-

тивні правопорушення.

3.2. Постанова про накладення штрафу повинна бути внесена до автоматизованої системи документообігу суду та приєднана до документів адміністративної справи, в межах якої був розглянутий матеріал про адміністративне правопорушення.

3.3. Номер матеріалу про адміністративне правопорушення повинен формуватися автоматизованою системою документообігу суду.

У разі відсутності технологічних процесів обробки для здійснення нумерації матеріалів про адміністративне правопорушення в автоматизованій системі документообігу суду нумерація здійснюється в Журналі обліку матеріалів про адміністративні правопорушення за структурою: номером за порядком у поточному році/ рік / номер справи, в межах якої було розглянуто матеріал про адміністративне правопорушення.

Наприклад: АМ - 1/13/804/135/13-а

3.4. Формування матеріалу про адміністративне правопорушення здійснюється у відповідності до вимог Інструкції з діловодства в апеляційних і місцевих адміністративних судах, затвердженої наказом ДСА України 05.12.2006 р. № 155 (у ред. наказу ДСА України від 15.12.2088 р. № 134)

3.5. Відразу після надання особою до суду квитанції про сплату адміністративного штрафу, квитанція підшивається до матеріалу про адміністративне правопорушення та передається на зберігання до відділу документального забезпечення – канцелярія.

3.6. Матеріали про адміністративне правопорушення зберігаються в архіві суду окремо від інших адміністративних справ.

Ці методичні рекомендації розроблені суддею Дніпропетровського окружного адміністративного суду, членом громадської організації “Асоціація суддів адміністративних судів Дніпропетровської області” Романом Голобутовським з метою вироблення єдиної практики застосування статті 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою передбачено відповідальність за неповагу до суду.

Наразі зазначені рекомендації перебувають на рецензуванні у Національній школі суддів України. Найближчим часом також обговорюватиметься питання про їх використання у процесі підготовки суддів та працівників апаратів судів.

Пропонуючи до уваги проект цих методичних рекомендацій, закликаємо всіх заінтересованих осіб приєднатися до його обговорення, аби разом створити оптимальний варіант рекомендацій для вирішення питань, що виникають при розгляді адміністративними судами справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 185-3 КУпАП.

ДЕКЛАРАЦІЇ

Додаток
до Закону України
"Про засади запобігання
і протидії корупції"
від 7 квітня 2011 року
№ 3206-VI

ДЕКЛАРАЦІЯ про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2012 рік

Розділ I. Загальні відомості

1. Кирилюк Руслан Іванович

є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню

(прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України – декларанта)

2. Місце проживання: _____ є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню

(поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер: будинку, корпусу, квартири декларанта)

3. Посада: Голова Державної судової адміністрації України

4. Члени сім'ї декларанта:

Ступінь зв'язку	Прізвище, ініціали	Реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ II. Відомості про доходи

А. Одержані (нараховані) з усіх джерел в Україні

Перелік доходів	Сума одержаного (нарахованого) доходу	
	декларанта	членів сім'ї
5. Загальна сума сукупного доходу, гривні, у т. ч.:	194580	_____
6. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8)	179856	_____
7. дохід від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
(назва закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи)		

8. авторська винагорода, інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності	_____	_____
9. дивіденди, проценти	_____	_____
10. матеріальна допомога	12218	_____
11. дарунки, призи, виграти	_____	_____
12. допомога по безробіттю	_____	_____
13. аліменти	_____	_____
14. спадщина	_____	_____
15. страхові виплати, страхові відшкодування, викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу	_____	_____
16. дохід від відчуження рухомого та нерухомого майна	_____	_____
17. дохід від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності	_____	_____
18. дохід від відчуження цінних паперів та корпоративних прав	_____	_____
19. дохід від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна	_____	_____
20. інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19)	2506	_____

ДЕКЛАРАЦІЇ

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Одержані (нараховані) з джерел за межами України декларантом

21.

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

В. Одержані (нараховані) з джерел за межами України членами сім'ї декларанта

22.

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Розділ III. Відомості про нерухоме майно

A. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
23. Земельні ділянки		1049		
	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню	2000		
24. Житлові будинки		304,6		
	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню			
25. Квартири		42,25		
	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню			
26. Садовий (дачний) будинок				
27. Гаражі				
28. Інше нерухоме майно				

ДЕКЛАРАЦІЇ

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)
29. Земельні ділянки	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
30. Житлові будинки	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
31. Квартири	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
32. Садовий (дачний) будинок	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
33. Гаражі	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
34. Інше нерухоме майно	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____

Розділ IV. Відомості про транспортні засоби

А. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на їх придбання (користування)

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
35. Автомобілі легкові	Ford Mustang GT 4.6 V8 (4606, 224, 477,0)	2008		
36. Автомобілі вантажні (спеціальні)				
37. Водні засоби				
38. Повітряні судна				
39. Інші засоби				

ДЕКЛАРАЦІЇ

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску
40. Автомобілі легкові	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
41. Автомобілі вантажні (спеціальні)	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
42. Водні засоби	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
43. Повітряні судна	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
44. Інші засоби	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____

Розділ V. Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи

А. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності декларанта, та витрати декларанта на придбання таких активів (грн)

	Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
45.	Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах, у т. ч.:	121705	_____
46.	вкладених у звітному році	_____	_____
47.	Номінальна вартість цінних паперів, у т. ч.:	25	_____
48.	придбаних у звітному році	_____	_____
49.	Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, у т. ч.:	_____	_____
50.	внесених у звітному році	_____	_____

Б. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності членів сім'ї декларанта (грн)

	Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
51.	Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах	_____	_____
52.	Номінальна вартість цінних паперів	_____	_____
53.	Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації	_____	_____

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ VI. Відомості про фінансові зобов'язання

А. Фінансові зобов'язання декларанта та інші його витрати (грн)

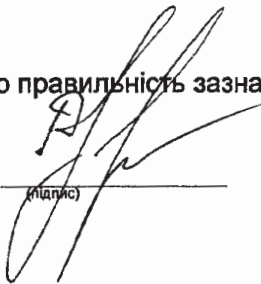
Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
54. Добровільне страхування	_____	_____
55. Недержавне пенсійне забезпечення	_____	_____
56. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	_____	_____
57. Погашення основної суми позики (кредиту)	_____	_____
58. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	_____	_____
59. Інші не зазначені у розділах III–V витрати	_____	_____

Б. Фінансові зобов'язання членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
60. Добровільне страхування	_____	_____
61. Недержавне пенсійне забезпечення	_____	_____
62. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	_____	_____
63. Погашення основної суми позики (кредиту)	_____	_____
64. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	_____	_____

ДЕКЛАРАЦІЇ

Засвідчую правильність зазначених у цій Декларації відомостей

 _____
 (Підпис)

29. 20 13 р.

Додаток
до Закону України
"Про засади запобігання
і протидії корупції"
від 7 квітня 2011 року
№ 3206-VI

ДЕКЛАРАЦІЯ
про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру
за 20 12 рік

ДЕКЛАРАЦІЯ

Розділ I. Загальні відомості		
1. <u>Гівиборак Володимир Вікторович</u> є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню		
(прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України – декларанта)		
2. Місце проживання: _____ є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню		
_____		
(поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер: будинку, корпусу, квартири декларанта)		
3. Посада: <u>Перший заступник Голови</u> <u>Державної судової адміністрації України</u>		
4. Члени сім'ї декларанта:		
Ступінь зв'язку	Прізвище, ініціали	Реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України
<u>дружина</u>	<u>Гівиборак О.В.</u>	є інформацією з обмеженим доступом
<u>дочка</u>	<u>Гівиборак О.В.</u>	і не підлягає оприлюдненню
<u>дочка</u>	<u>Гівиборак М.В.</u>	

Розділ II. Відомості про доходи

А. Одержані (нараховані) з усіх джерел в Україні

Перелік доходів	Сума одержаного (нарахованого) доходу	
	декларанта	членів сім'ї
5. Загальна сума сукупного доходу, гривні, у т. ч.:	225708	155900
6. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8)	215248	155900
7. дохід від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту	—	

(назва закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи)

8. авторська винагорода, інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності	—	—
9. дивіденди, проценти	—	—
10. матеріальна допомога	9960	—
11. дарунки, призи, виграші	—	—
12. допомога по безробіттю	—	—
13. аліменти	—	—
14. спадщина	—	—
15. страхові виплати, страхові відшкодування, викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу	—	—
16. дохід від відчуження рухомого та нерухомого майна	—	—
17. дохід від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності	—	—
18. дохід від відчуження цінних паперів та корпоративних прав	—	—
19. дохід від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна	—	—
20. інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19)	—	—

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Одержані (нараховані) з джерел за межами України декларантом

21.

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
_____		

В. Одержані (нараховані) з джерел за межами України членами сім'ї декларанта

22.

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
_____		

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ III. Відомості про нерухоме майно

А. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
23. Земельні ділянки		2500	—	—
	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню			
24. Житлові будинки	—			
25. Квартири	—			
26. Садовий (дачний) будинок	—			
27. Гаражі	—			
28. Інше нерухоме майно	—			

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)
29. Земельні ділянки	—	
30. Житлові будинки	—	
31. Квартири	—	
32. Садовий (дачний) будинок	—	
33. Гаражі	—	
34. Інше нерухоме майно	—	

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ IV. Відомості про транспортні засоби

А. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на їх придбання (користування)

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
35. Автомобілі легкові	—			
36. Автомобілі вантажні (спеціальні)	—			
37. Водні засоби	—			
38. Повітряні судна	—			
39. Інші засоби	—			

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску
40. Автомобілі легкові	<p>FAEWOO (1498 куб. см) LANOS</p>	2004
41. Автомобілі вантажні (спеціальні)	—	
42. Водні засоби	—	
43. Повітряні судна	—	
44. Інші засоби	—	

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ V. Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи

А. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності декларанта, та витрати декларанта на придбання таких активів (грн)

Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
45. Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах, у т. ч.:	—	
46. вкладених у звітному році	—	
47. Номінальна вартість цінних паперів, у т. ч.:	—	
48. придбаних у звітному році	—	
49. Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, у т. ч.:	—	
50. внесених у звітному році	—	

Б. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
51. Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах	—	
52. Номінальна вартість цінних паперів	—	
53. Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації	—	

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ VI. Відомості про фінансові зобов'язання

А. Фінансові зобов'язання декларанта та інші його витрати (грн)

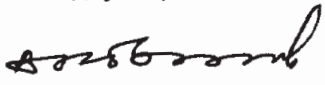
Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
54. Добровільне страхування	—	
55. Недержавне пенсійне забезпечення	—	
56. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	—	
57. Погашення основної суми позики (кредиту)	—	
58. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	—	
59. Інші не зазначені у розділах III–V витрати	—	

Б. Фінансові зобов'язання членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
60. Добровільне страхування	—	
61. Недержавне пенсійне забезпечення	—	
62. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	—	
63. Погашення основної суми позики (кредиту)	—	
64. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	—	

ДЕКЛАРАЦІЇ

Засвідчую правильність зазначених у цій Декларації відомостей

 _____
 (підпис)

„ 28 „ Березня 20 13 р.

Додаток
до Закону України
"Про засади запобігання
і протидії корупції"
від 7 квітня 2011 року
№ 3206-VI

ДЕКЛАРАЦІЯ
про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру
за 20 12 рік

Розділ I. Загальні відомості

1. Положиншик Віталій Володимирович
є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню

(прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України – декларанта)

2. Місце проживання _____ є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню

(поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер будинку, корпусу, квартири декларанта)

3. Посада: заступник Голови Державного
євровету адміністрації України

4. Члени сім'ї декларанта:

Ступінь зв'язку	Прізвище, ініціали	Реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України
<u>члн сім'ї</u>	<u>Полоз В.В.</u>	є інформацією з обмеженим доступом
<u>суч</u>	<u>Положиншик М.В.</u>	і не підлягає оприлюдненню
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ II. Відомості про доходи

А. Одержані (нараховані) з усіх джерел в Україні

Перелік доходів	Сума одержаного (нарахованого) доходу	
	декларанта	членів сім'ї
5. Загальна сума сукупного доходу, гривні, у т. ч.:	598256	9976
6. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8)	141064	—
7. дохід від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту	—	—
(назва закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи)		

8. авторська винагорода, інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності	—	—
9. дивіденди, проценти	—	—
10. матеріальна допомога	15892	—
11. дарунки, призи, виграші	—	—
12. допомога по безробіттю	—	—
13. аліменти	—	—
14. сладщина	—	—
15. страхові виплати, страхові відшкодування, викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу	—	—
16. дохід від відчуження рухомого та нерухомого майна	439300	—
17. дохід від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності	—	—
18. дохід від відчуження цінних паперів та корпоративних прав	—	—
19. дохід від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна	—	—
20. інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19)	—	9976

ДЕКЛАРАЦІЇ

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Одержані (нараховані) з джерел за межами України декларантом

	Назва країни	Розмір доходу	
		в іноземній валюті	перерахованого у гривні
21.	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/

В. Одержані (нараховані) з джерел за межами України членами сім'ї декларанта

	Назва країни	Розмір доходу	
		в іноземній валюті	перерахованого у гривні
22.	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/
	/	/	/

Розділ III. Відомості про нерухоме майно

А. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
23. Земельні ділянки	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/
24. Житлові будинки	/	18,4 (1/4)	/	/
	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню	/	/	/
	/	/	/	/
25. Квартири	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/
26. Садовий (дачний) будинок	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/
27. Гаражі	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/
28. Інше нерухоме майно	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/
	/	/	/	/

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)
29. Земельні ділянки	—	—
	—	—
	—	—
30. Житлові будинки	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню	46,1
		14,23
31. Квартири	—	—
	—	—
	—	—
32. Садовий (дачний) будинок	—	—
	—	—
	—	—
33. Гаражі	—	—
	—	—
	—	—
34. Інше нерухоме майно	—	—
	—	—
	—	—
	—	—
	—	—

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ IV. Відомості про транспортні засоби

А. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на їх придбання (користування)

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
35. Автомобілі легкові	<i>Peu Lancia, 1500</i>	<i>2006r</i>	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
36. Автомобілі вантажні (спеціальні)	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
37. Водні засоби	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
38. Повітряні судна	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
39. Інші засоби	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

ДЕКЛАРАЦІЇ

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску
40. Автомобілі легкові	/	/
	/	/
	/	/
	/	/
41. Автомобілі вантажні (спеціальні)	/	/
	/	/
	/	/
42. Водні засоби	/	/
	/	/
	/	/
43. Повітряні судна	/	/
	/	/
	/	/
44. Інші засоби	/	/
	/	/
	/	/
	/	/

Розділ V. Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи**А. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності декларанта, та витрати декларанта на придбання таких активів (грн)**

	Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
46.	Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах, у т. ч.:	—	—
	вкладених у звітному році	—	—
47.	Номінальна вартість цінних паперів, у т. ч.:	—	—
	придбаних у звітному році	—	—
49.	Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, у т. ч.:	—	—
	внесених у звітному році	—	—

Б. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності членів сім'ї декларанта (грн)

	Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
51.	Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах	—	—
52.	Номінальна вартість цінних паперів	—	—
53.	Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації	—	—

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ VI. Відомості про фінансові зобов'язання

А. Фінансові зобов'язання декларанта та інші його витрати (грн)

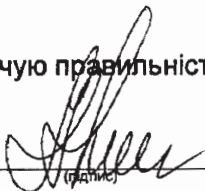
Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
54. Добровільне страхування	—	
55. Недержавне пенсійне забезпечення	—	
56. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	—	
57. Погашення основної суми позики (кредиту)	—	
58. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	—	
59. Інші не зазначені у розділах III–V витрати	345 632	

Б. Фінансові зобов'язання членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
60. Добровільне страхування	—	—
61. Недержавне пенсійне забезпечення	—	—
62. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	6808	—
63. Погашення основної суми позики (кредиту)	—	—
64. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)	—	—

ДЕКЛАРАЦІЇ

Засвідчую правильність зазначених у цій Декларації відомостей

_____

«25» березня 2013 р.

Додаток
до Закону України
"Про засади запобігання
і протидії корупції"
від 7 квітня 2011 року
№ 3206-VI

ДЕКЛАРАЦІЯ
про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру
за 20 12 рік

Розділ I. Загальні відомості

1. Володимир Іванович Захарченко
є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню
(прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України – декларанта)

2. Місце проживання: _____
є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню
(поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер: будинку, корпусу, квартири декларанта)

3. Посада: заступник Голови Верховної
судової адміністрації України

4. Члени сім'ї декларанта:

Ступінь зв'язку	Прізвище, ініціали	Реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України
<u>дружина</u>	<u>Вікторія</u>	є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає оприлюдненню
<u>дочка</u>	<u>Анастасія Володимирівна</u>	
	<u>Володимир</u>	
	<u>Олександр Іванович</u>	

ДЕКЛАРАЦІЯ

Розділ II. Відомості про доходи

А. Одержані (нараховані) з усіх джерел в Україні

Перелік доходів	Сума одержаного (нарахованого) доходу	
	декларанта	членів сім'ї
5. Загальна сума сукупного доходу, гривні, у т. ч.:	81518	18649
6. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8)	72221	143207
7. дохід від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту		

(назва закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи)

8. авторська винагорода, інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності		
9. дивіденди, проценти	8401	42952
10. матеріальна допомога	5896	
11. дарунки, призи, виграші		
12. допомога по безробіттю		
13. аліменти		
14. спадщина		
15. страхові виплати, страхові відшкодування, викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу		
16. дохід від відчуження рухомого та нерухомого майна		
17. дохід від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності		
18. дохід від відчуження цінних паперів та корпоративних прав		
19. дохід від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна		
20. інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19)		

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Одержані (нараховані) з джерел за межами України декларантом

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
21.		

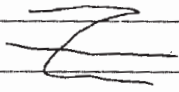
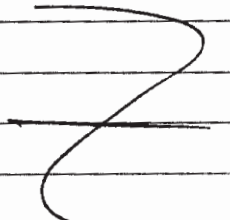
В. Одержані (нараховані) з джерел за межами України членами сім'ї декларанта

Назва країни	Розмір доходу	
	в іноземній валюті	перерахованого у гривні
22.		

ДЕКЛАРАЦІЇ

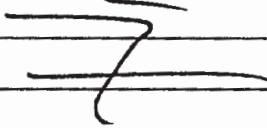
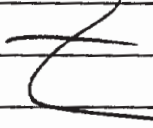
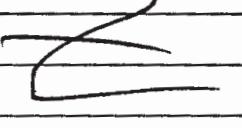
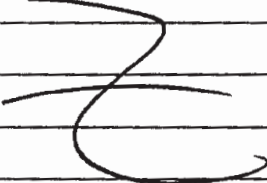
Розділ III. Відомості про нерухоме майно

А. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
23. Земельні ділянки	є інформацією з обмеженим доступом	100		
	і не підлягає оприлюдненню			
24. Житлові будинки	є інформацією з обмеженим доступом	299		
	і не підлягає оприлюдненню			
25. Квартири	є інформацією з обмеженим доступом	64		
	і не підлягає оприлюдненню	88		
26. Садовий (дачний) будинок				
27. Гаражі	є інформацією з обмеженим доступом	24		
	і не підлягає оприлюдненню			
28. Інше нерухоме майно				

ДЕКЛАРАЦІЇ

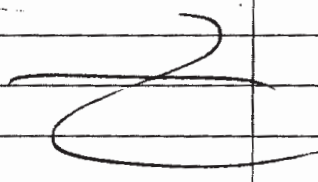
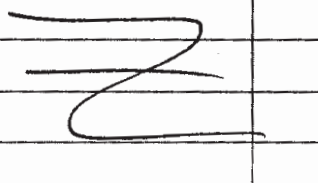
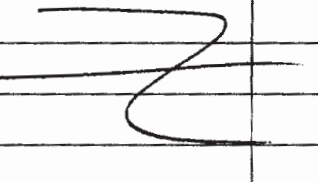
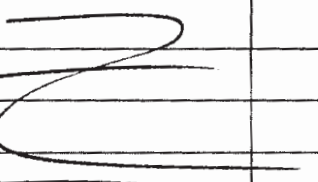
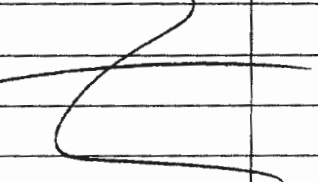
Б. Майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік об'єктів	Місцезнаходження об'єкта (країна, адреса)	Загальна площа (кв. м)
29. Земельні ділянки		
30. Житлові будинки		
31. Квартيري	є інформацією з обмеженим доступом	480
	і не підлягає оприлюдненню	14
32. Садовий (дачний) будинок		
33. Гаражі		
34. Інше нерухоме майно		

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ IV. Відомості про транспортні засоби

А. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта, та витрати декларанта на їх придбання (користування)

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску	Сума витрат (грн) на	
			придбання у власність	оренду чи на інше право користування
35. Автомобілі легкові				
36. Автомобілі вантажні (спеціальні)				
37. Водні засоби				
38. Повітряні судна				
39. Інші засоби				

ДЕКЛАРАЦІЇ

Б. Транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта

Перелік транспортних засобів	Марка/модель (об'єм циліндрів двигуна, куб. см, потужність двигуна, кВт, довжина, см)	Рік випуску
40. Автомобілі легкові	Кольчак Тірака-ка 1968	2010/11
41. Автомобілі вантажні (спеціальні)	[Handwritten scribble]	[Handwritten scribble]
42. Водні засоби	[Handwritten scribble]	[Handwritten scribble]
43. Повітряні судна	[Handwritten scribble]	[Handwritten scribble]
44. Інші засоби	[Handwritten scribble]	[Handwritten scribble]

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ V. Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи

А. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності декларанта, та витрати декларанта на придбання таких активів (грн)

Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
45. Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах, у т. ч.:		
46. вкладених у звітному році		
47. Номінальна вартість цінних паперів, у т. ч.:		
48. придбаних у звітному році		
49. Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, у т. ч.:		
50. внесених у звітному році		

Б. Вклади у банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік	Усього	у тому числі за кордоном
51. Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах	103 048	
52. Номінальна вартість цінних паперів		
53. Розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації		

ДЕКЛАРАЦІЇ

Розділ VI. Відомості про фінансові зобов'язання

А. Фінансові зобов'язання декларанта та інші його витрати (грн)

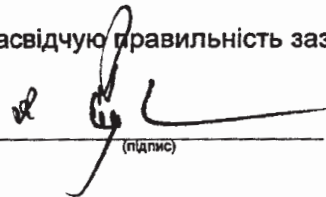
Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
54. Добровільне страхування		
55. Недержавне пенсійне забезпечення		
56. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	9800	
57. Погашення основної суми позики (кредиту)		
58. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)		
59. Інші не зазначені у розділах III–V витрати		

Б. Фінансові зобов'язання членів сім'ї декларанта (грн)

Перелік фінансових зобов'язань	Усього	у тому числі за кордоном
60. Добровільне страхування		
61. Недержавне пенсійне забезпечення		
62. Утримання зазначеного у розділах III–V майна	15000	
63. Погашення основної суми позики (кредиту)		
64. Погашення суми процентів за позикою (кредитом)		

ДЕКЛАРАЦІЇ

Засвідчую правильність зазначених у цій Декларації відомостей

 _____
 (підпис)

д.в. Богоцька 20 18 р.

У НОМЕРІ**Судова влада**Форум суддів України..... **2****Судове адміністрування***Руслан КИРИЛЮК.*
За спільного бажання працювати
по-новому результат завжди
буде позитивним..... **7****Судове самоврядування***Ярослав РОМАНЮК.*
Суддівське самоврядування
потребує реальних повноважень..... **13***Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ.*
Завдання Ради суддів відстоювати
інтереси судів і суддів..... **30***Олександр УДОВИЧЕНКО.*
Робота з кадрами і допомога
судам нижчого рівня..... **35***Інна ОТРОШ.*Творити образ суду і судді треба
власним прикладом..... **39****Суддівські кадри***Ігор САМСІН.*
Важливість формування
високопрофесійного
суддівського корпусу..... **46****Реґіон***Володимир КУЦЕНКО.*
Суд присяжних в Україні..... **52****Методичні рекомендації**Щодо розгляду адміністративними
судами справ про адміністративні
правопорушення, передбачені
ст. 185-3 КУпАП..... **56**Декларації..... **60****Над випуском
працювали:***Вячеслав Гармаш
Олена Ігнатченко
Федір Ілюк
Андрій Жарий
Михайло Черненко*Оригінал-макет виготовлено комп'ютерним центром
видавничої організації «Юрінком Інтер»
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 19 від 20.03.2000 р.)Підписано до друку 15.04.2013 р. Формат 60x84/8. Папір офсетний № 1.
Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 3,8. Умовн. друк. арк. 5,58.
Наклад 645 прим. Зам. №

Віддруковано у ЗАТ «Віпол», 03151, м. Київ-151, вул. Волинська, 60